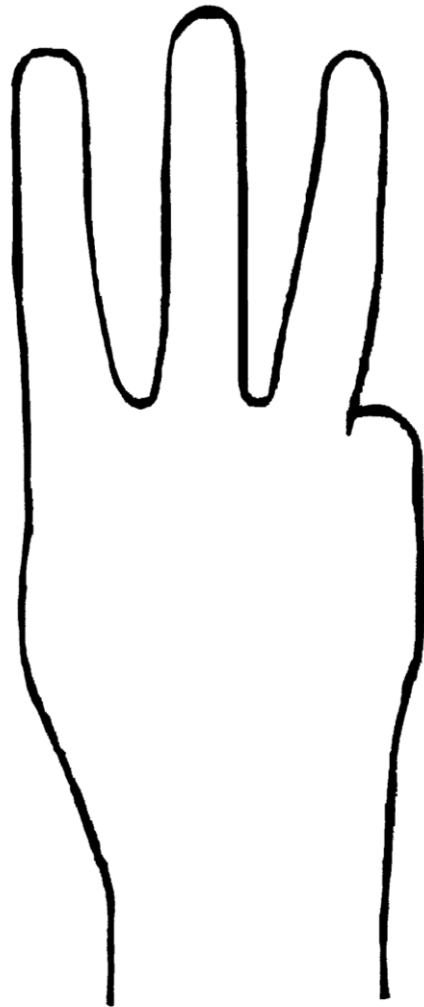

Het boek van 3

Trijntje de Wit-Gosker , Atje Hooghiemstra, e.a.
Tekeningen: Karin de Jong, e.a.

Oorspronkelijk uitgegeven vanuit het Seminarium voor Orthopedagogiek , Utrecht

versie 2025, gratis te downloaden via www.lezenmoetjedoen.nl

Inhoudsopgave

VOORWOORD	4
DIDACTISCHE PRINCIPES	5
INTRODUCTIE VAN HET GETAL 3	6
IDEEËN MET 3	7
HERKENNEN EN BENOEMEN VAN HET CIJFER 3	8
HET CIJFER 3	9
TELOEFENINGEN TOT 3	10
LIEDJE	11
WERKBLADEN	12
Kleur de driehoeken	13
Leg de mal op het papier. Maak driehoekjes op het papier.....	14
Praatplaat.....	15
Schrijf met je vinger.....	16
Kies 3 kleurtjes.....	17
Zet een kring om elk groepje van 3.....	18
Zoek en kleur de 3	19
zet een kring om een groepje van 3.....	25
Er missen stippen. Maak van alle hokken 3.....	31
Er missen stippen.....	32
Zet een rondje om de drie	34
Tel de gieter, emmers en scheppen	35
Stempel / plak / teken in de kom 3 dingen	36
Kleur 3 bootjes, 3 vissen enz.	37
Leg het goede sommenkaartje in het goede vak.....	38
Knip de plaatjes en de sommenkaartjes los	39
Leg het juiste cijferkaartje achter elke regel.....	40
Neem 3 kleurtjes en leg die in vaste volgorde: rood, geel en blauw.	41
Kleur de 3 ^e gieter, 3 ^e emmer, enz.	42
Splitssommen: lees de sommen	43
Vorderingenlijst bij het boek van 3.	44
kleurplaat.....	45
Het omtrekken van de binnenmal	46
Cijferkaartjes	47
Sommenkaartjes	48
Bingokaarten a	49
Bingokaarten b	50
Bingokaarten c	51

Voorwoord

Het boek van 3 is het derde deel uit een reeks van een serie telboeken, die als alternatief en/of aanvullend rekenprogramma kunnen worden gebruikt in het onderwijs aan kinderen met een verstandelijke handicap. Tien jaar ervaring met onderwijsintegratie van kinderen met een verstandelijke handicap leerde ons, dat het rekenonderwijs dat gebaseerd is op inzicht in de getallenreeks en in rekenkundige handelingen, een groot probleem is en blijft voor kinderen met verstandelijke handicap. Op het gebied van het leren lezen weten veel basisscholen zich goed te redden. Maar op het gebied van het rekenonderwijs blijkt, dat er grote behoefte is aan aangepast concreet materiaal. Uit de praktijk is gebleken, dat het heel goed mogelijk is om op een heel concrete, basale en praktische manier met cijfers en getallen omgegaan kan worden. De ervaring is, dat deze alternatieve manier van vertrouwd raken met getallen en cijfers voordelen biedt:

- Door langere tijd bezig te zijn met een bepaald getal, krijgt de leerling langzamerhand *grip* op dit getal vanuit een veel concretere benadering dan wanneer dit getal meteen in relatie tot andere getalwaarden wordt aangeboden;
- De concrete, niet op inzicht gebaseerde benadering, geeft het betrokken kind een doorlopende succesbeleving. De oefenstof is vooral gericht op herkennen, benoemen en herhalen van enkelvoudige opdrachten in dagelijks herkenbare situaties;
- Alle deelstappen, die zijn te onderscheiden in het leren *grip* te krijgen op een bepaald getal, worden door het werken met dit programma zichtbaar gemaakt, zowel voor leerling als voor de leerkracht en de ouder(s). De vorderingenlijst, die achter in dit boek is opgenomen, is dus tevens de leidraad voor alle betrokkenen om zicht te houden op het leerproces;
- De telboeken bieden de leerkracht houvast in de begeleiding van een leerling met een verstandelijke handicap tijdens de rekenlessen, die aan de hele groep worden aangeboden. Het is laagdrempelig materiaal met veel oefenstof, die zelfstandig of met enige hulp gemaakt kan worden. Natuurlijk zal er steeds geprobeerd worden om de leerling met een verstandelijke handicap daarnaast zoveel mogelijk te betrekken bij de klassikale rekenlessen. Vooral daar waar het gaat om concrete handelingen: delen is verdelen, breuken is breken, enz. Maar op momenten waarop de groep bezig is met inzichtelijke rekenkundige handelingen, kunnen de telboeken een nuttig alternatief vormen.

Het idee om een serie telboeken te gaan samenstellen is geboren tijdens een vergadering van het Steunpunt scholenproject, waar contactscholen van de VIM (vereniging voor integratie van kinderen met downsyndroom) onder auspiciën van het Seminarium voor Orthopedagogiek bijeen waren om antwoorden te zoeken voor hulpvragen, die door leerkrachten van basisscholen werden gesteld.

Atje Hooghiemstra (steunpuntschool in Friesland), nam de taak op zich de materialen te bundelen en zorg te dragen voor de lay-out en Karin de Jong heeft vervolgens de prachtige tekeningen gemaakt. Dank aan bovengenoemde personen, die deze productie voor hun rekening hebben genomen. Daarnaast zijn we dank verschuldigd aan alle leerkrachten, die per ongeluk of bewust de ontwikkelaars geïnspireerd hebben.

Onder de inspirerende leiding van Trijntje de Wit, bekend van *Lezen moet je dóén, Kijken en Kiezen, KnipKnap, Pictoschrijver* en het boek *Gewoon Anders, passend onderwijs voor kinderen met het downsyndroom in het basisonderwijs* zijn de ideeën eerst voorzichtig rond het getal drie uitgewerkt. Dit simpele materiaal sloeg zo goed aan, dat we binnen het Steunpunt scholenproject besloten het initiatief te nemen tot het ontwikkelen van een serie telboeken van 1 t/m 5. Voor u ligt nu *Het boek van 3*.

Zie ook www.lezenmoetjedoen.nl, www.pictoschrijver.nl

Piet van Kesteren, leider Steunpunt scholenproject en inspirator van passend onderwijs

Didactische principes

De didactische principes waarop dit programma is gebaseerd zijn:

Ervaring en beleving

De oefeningen gaan uit van de lijfelijke ervaring en beleving van het getal. Steeds weer wordt de leerling als het ware teruggeworpen op zichzelf en de eigen directe omgeving. Daar waar mogelijk wordt uitgegaan van het eigen lijf.

Thematisch werken

Er staat één getal centraal. Rond dit getal worden alle mogelijke oefeningen gegroepeerd.

Stap voor stap

De leerstappen worden zo klein mogelijk gehouden, opdat de succesbeleving optimaal kan zijn. Ook worden de leerstappen zoveel mogelijk voorgestructureerd zonder een beroep te doen op eigen inzicht.

Herhaling

Het herhalen met wisselende materialen en in wisselende situaties wordt van harte aanbevolen. Deze ideeën voor gevarieerd herhalen zullen door de leerkracht worden aangedragen. Mogelijkheden hiertoe dient men vooral te zoeken in heel simpele variaties als “gisteren heb je de 3 met rood geschreven, vandaag mag je het met blauw doen”., of gisteren heb je in elk bakje 3 potloden gedaan, vandaag mag je in elk bakje 3 kralen doen” of gisteren heb je stapeltjes van 3 boeken gemaakt, vandaag mag je stapeltjes van 3 schriften maken”.

Plezier

Het plezier in het omgaan met getallen dient steeds centraal te staan. Leerlingen met weinig inzicht hebben al gauw een hekel aan alles wat met cijfers en getallen te maken heeft als er doorlopend een beroep wordt gedaan op het inzichtelijke aspect ervan.

Praktisch nut

Het praktisch nut van de oefeningen is enerzijds gelegen in het plezier van het bezig zijn met de aantrekkelijke oefeningen en anderzijds in het feit dat het kunnen hanteren van cijfers en getallen op een concreet niveau van onschatbare betekenis is voor het leven van alledag, Nu en later. Enkele voorbeelden van het nut van concreet kunnen omgaan met cijfers en getallen:

- Het kunnen meedoen met gezelschapsspelletjes als mens-erger-je-niet
- Het kunnen meedoen met buitenspelen, zoals hinkelen
- Het kunnen bedienen van de afstandsbediening, telefoon e.d.
- Het kunnen lezen van een huisnummer
- Het kunnen vinden van een bladzijde in een boek
- Het kunnen oplezen van een telefoonnummer
- Het kunnen lezen van een geldbedrag, prijskaartje
- Het kunnen omgaan met de rekenmachine
- Het kunnen aflezen van een meetlint of weegschaal
- Het kunnen uittellen van een bepaald geldbedrag
- Het kunnen lezen van de vertrektijden van een bus
- Het kunnen lezen van de begintijden van tv-programma's

Introductie van het getal 3

De introductie van het getal 3 kan op diverse manieren afhankelijk van uw eigen fantasie. Om aan te sluiten bij het onderwerp van "Het boek van 3", waterleven, volgt hier een verhaal van een leerling uit de bovenbouw van basisschool "It Kruirêd".

De vijver

Marieke woonde in een groot huis, samen met haar vader en moeder. Marieke had ook nog een broertje: Peter. Voor in de tuin was een hele grote vijver. Vorig jaar hadden ze drie kikkertjes in de vijver gedaan. Maar de poes van de burens had ze allemaal gevangen en opgegeten. Daarom had de vader beloofd drie nieuwe kikkertjes te kopen. Onder de stenen aan de rand van de vijver woonde een muizenfamilie met drie kinderen. Zij vonden het ook droevig dat de drie kikkertjes opgegeten waren. Hun huis was mooi en groot; net zo als het huis van Marieke. Maar Marieke en haar familie wisten niet dat er een muizenfamilie aan de rand van de vijver woonde.

Toen Marieke's vader thuis kwam riep hij: "Ik heb drie kleine kikkertjes en drie visjes gekocht". "Hoera", riepen Peter en Marieke. "Zullen we ze direct loslaten?" vroeg Marieke. Vader vond het goed. Ze lieten de visjes en de kikkertjes los en die zwommen gelijk weg. De muizenfamilie had het allemaal gezien. Ze pakte hun drie papieren bootjes en gingen op weg. Eerst kwamen zij de visjes tegen en daarna de kikkertjes. Ze praten een poosje en voeren daarna terug naar de haven van de papieren bootjes.

Marieke en Peter gingen buiten spelen: eerst in de zandbak, waar ze een groot zandkasteel met drie grote torens bouwden. Toen gingen ze ballen en PLONS de bal viel in het water. Ze keken een poosje naar de bal in het water. Toen probeerde Peter de bal te pakken. Maar het lukte niet en Peter viel met een plons in de vijver. De drie kleine muizenkinderen hadden alles gezien en riepen vlug de drie visjes en kikkertjes. Samen tilden ze Peter uit het water. Peters moeder kwam aanrennen. Ze riep: Oh Peter, kom vlug binnen. Gelukkig vatte Peter geen kou. En zo kwam alles toch weer goed. Met de muizenfamilie, Marieke, Peter, de drie kikkertjes en de drie visjes.

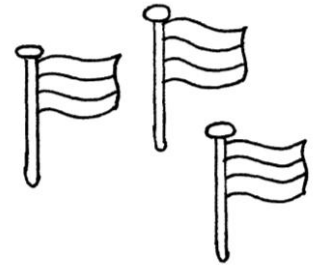

Ideeën met 3

Knip, snijd of zaag uit stevig karton of triplex een driehoekje (zie bijlage)
Laat deze binnenmal overtrekken met potlood, kleurtjes, stiften e.d.
Het gebruik van de binnenmal is makkelijker dan een losse driehoek omtrekken. Bij het overtrekken van elke zijde hard op zeggen: een, twee, drie.

Kringspel:

Er zijn 3 kinderen in de kring. Daarvoor zetten we 3 stoelen klaar.
Met 3 hoeden erop. En 3 vlaggetjes erbij. Ga door met kopjes, lepeltjes, servetjes enz. Drie is teveel.

Bingo:

Zelf maken met de cijfers die het kind kent. (zie de bijlage)

Speel met de dobbelsteen:

Als je 3 gooit mag je...

Bijvoorbeeld 3 keer:

- Een geluid maken
- In je handen klappen
- Stampen met je voeten
- Tikken met je vinger op de ruit
- Klakken met je tong

Cijferpuzzel:

Plaat in 3 stukken knippen, de cijfers 1, 2 en 3 erop zetten en deze in de goede volgorde leggen. Ansichtkaarten die de leerling aanspreken, zijn hiervoor heel geschikt.

Herkennen en benoemen van het cijfer 3

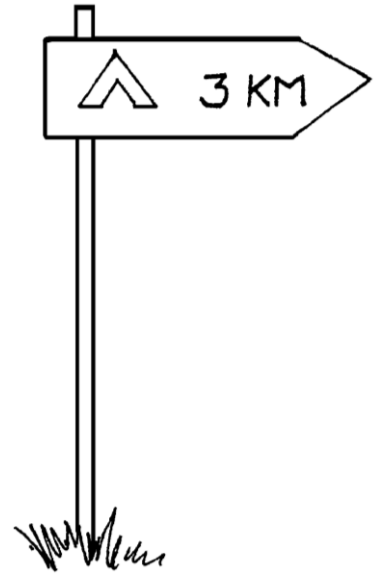
Wijs in de komende weken daar waar mogelijk op de aanwezigheid van het cijfer 3 in het gewone dagelijkse leven:

Buiten

- Als huisnummer: wie woont er op nummer 3?
- Op een bus of tram: lijn 3
- Op een ANWB bord: 3 km naar
- Op een hinkelbaan

Binnen

- Op de klok: de 3 staat altijd op dezelfde plaats
- In een lift: de 3e verdieping
- Op een shirt: sportshirt met nr. 3
- Op de kalender: 3 januari, 3 februari, enzovoort
- Op de telefoon: zit er een 3 in jouw telefoonnummer?
- Op de afstandsbediening van de TV
- Op de computer: type maar een hele rij met 3333333333
- Op de thermometer, de weegschaal, enzovoort
- Op verpakkingen
- In boeken: zoek pagina 3 op in verschillende boeken
- Leg zoveel mogelijk dingen waar een 3 op staat op de 3 tafel.
- Een zelfgemaakte collage met uitgeknipte drieën.
- Een meetlat met een wasknijper bij de 3 en verder een aantal van de bovengenoemde voorwerpen.

Associeeroefeningen: cijfer en aantal

Voeg zoveel mogelijk spullen op de 3-tafel toe die direct met het getal 3 of het cijfer 3 kunnen worden geassocieerd:

- Dominostenen waar 3 stippen op staan
- Dobbelstenen met de 3 stippen zijde naar boven
- Een doosje met 3 vakjes
- Een ster met 3 punten
- Een bloem met 3 blaadjes
- Een jas of bloes met 3 knopen
- Speelkaarten met 3: harten 3, ruiten 3, schoppen 3, klaver 3
- Een knickerspel waarop een 3 staat, enzovoort

Later kan met dit materiaal winkeltje worden gespeeld. (Zie laatste blad)

Het cijfer 3

- Inkleuren zie bijlagen: kleurplaat
- Vorm maken van klei
- Vorm leggen van blokjes
- Lopen in de gymzaal borduren
- Insteek mozaïek
- Vorm stempelen
- Puzzel maken (in een 3)

Spelletjes met het cijfer 3

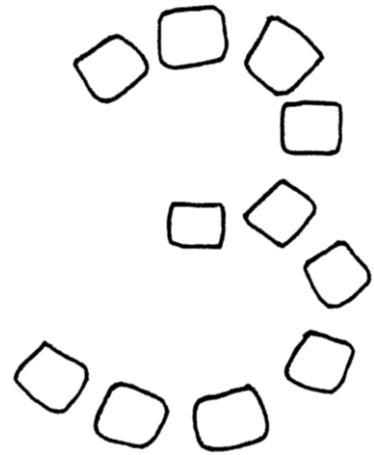
- Cijferkaartjes verstoppen en opzoeken.
- Zie bijlagen: Cijferkaartjes

Met knikker door poortje rollen

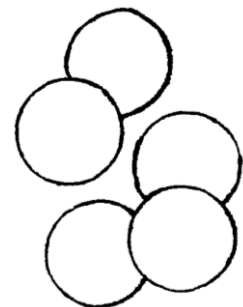
Dit spel kan je maken van een schoendoos. Je kunt de spelmogelijkheden aanpassen.

Bingo spelen

Met de cijfers die het kind kent, een bingospel maken. (zie bijlage)

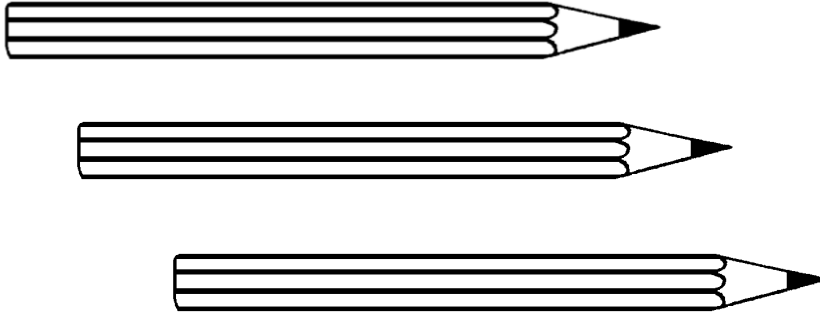
2	1 ○	3
1	3	2

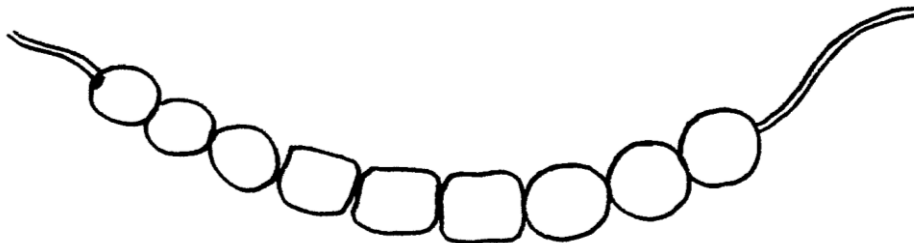
Teloefeningen tot 3

1. Ga voor de trap staan. Ga stampend en hardop tellend drie treden omhoog. Keer om en ga weer naar beneden maar nu zonder erbij te tellen (later kan er op de terugweg naar beneden worden teruggeteld van 3 naar 1). Herhaal dit vele keren. Ook zacht op je tenen, normaal enz.

Verplaats 3 voorwerpen hardop tellend, bijvoorbeeld 3 potloden in een doos, 3 blokken op een rij, 3 kralen in een doos, 3 boeken op een stapel enz.

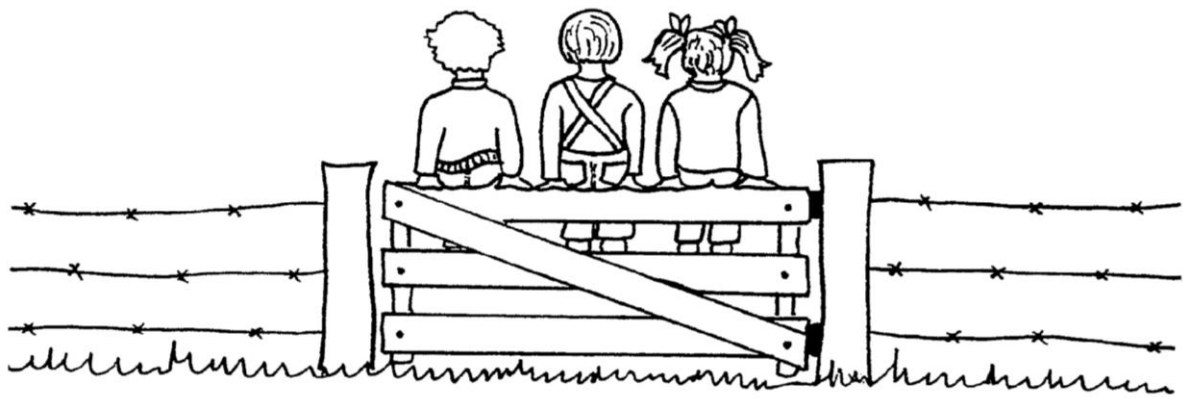

2. Zoek in je eigen omgeving dingen die zich gemakkelijk tot 3 laten tellen. Bijvoorbeeld: 3 knopen, 3 haken aan de kapstok, enz. Raak elke keer de knopen, haken aan en tel daarbij hardop tot 3.
3. Rijk een ketting met kralen in groepjes van drie: 3 rode, 3 blauwe enz. Je kunt de groepjes eerst tellend sorteren voordat je ze gaat rijgen. Je kunt daarvoor heel goed een lege eierdoos gebruiken. In elk van de tien vakjes kun je dan 3 kralen doen.

4. Plak stickers op een groot vel papier in groepjes van drie: 3 rondjes, 3 bloemen, 3 dieren enz.

Liedje

Drie kleine kleutertjes die zaten op een hek

D

Drie klei - ne kleu - ter - tjes die za - ten op een hek.

G A D G D

bo - ven op een hek. Drie klei - ne kleu - ter - tjes die

A D G D

za - ten op een hek. Op een mooi e zo mer se

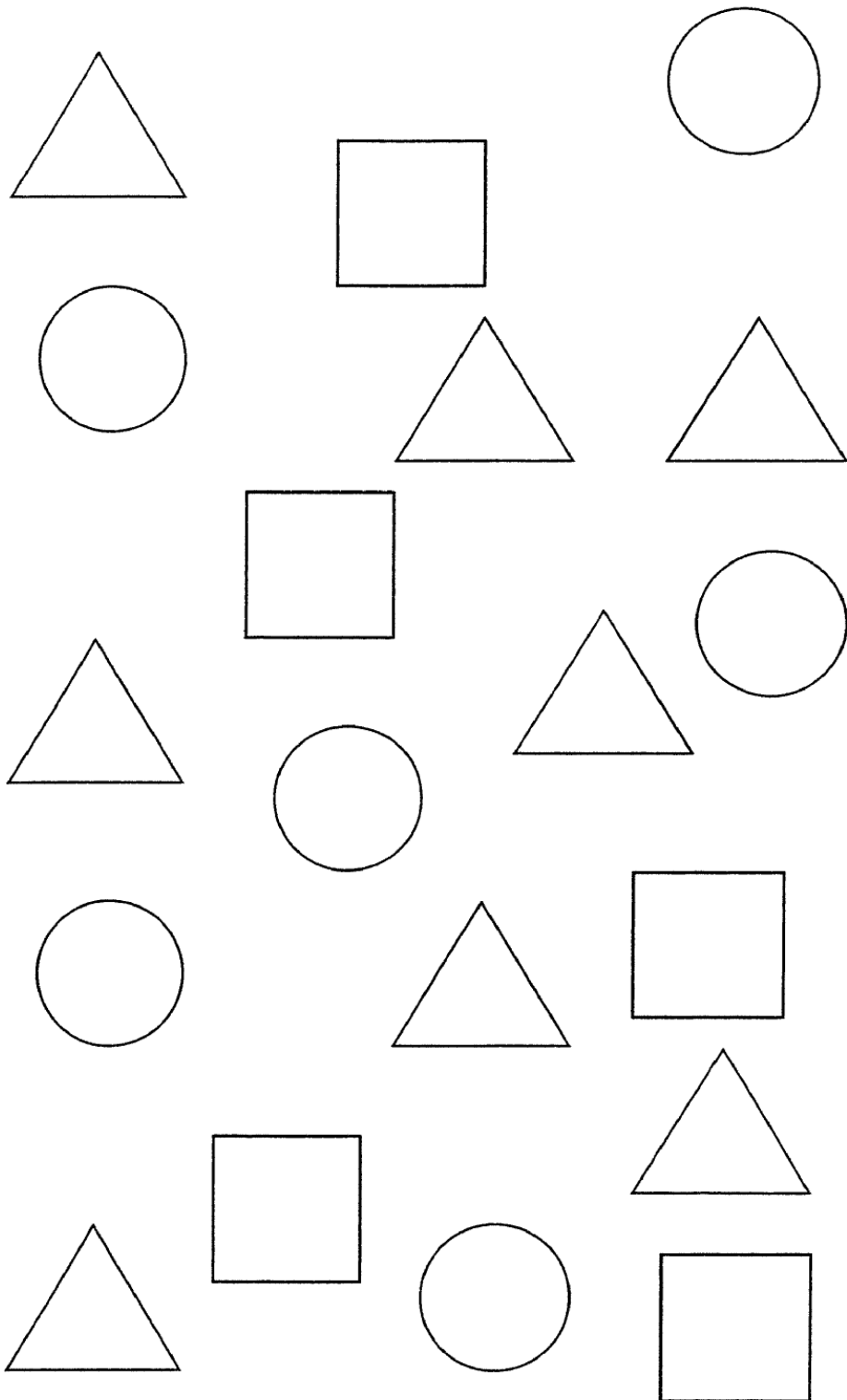
D A D

dag in sep tem ber.

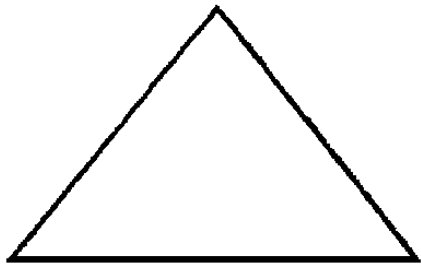
Werkbladen

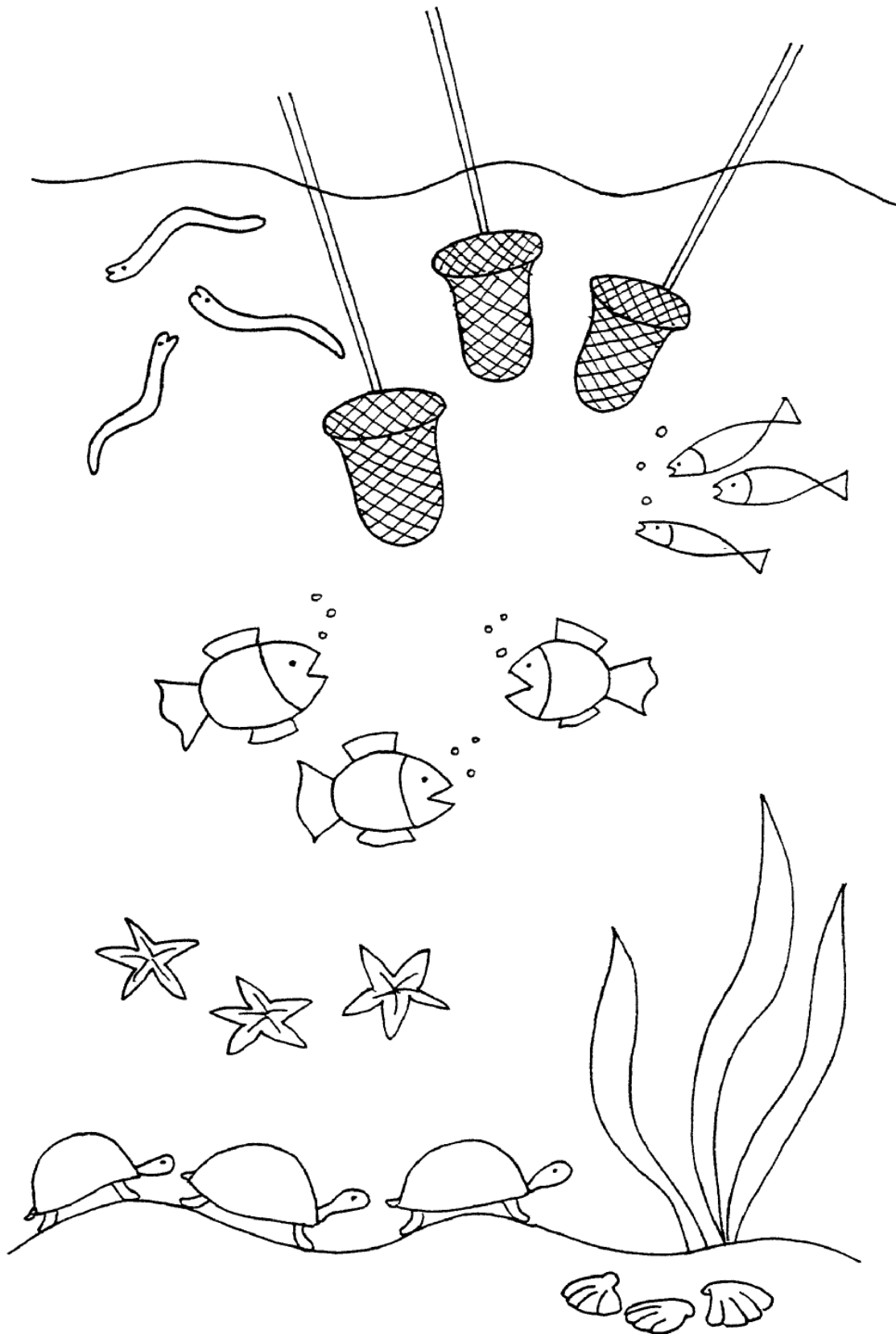
Kleur de driehoeken

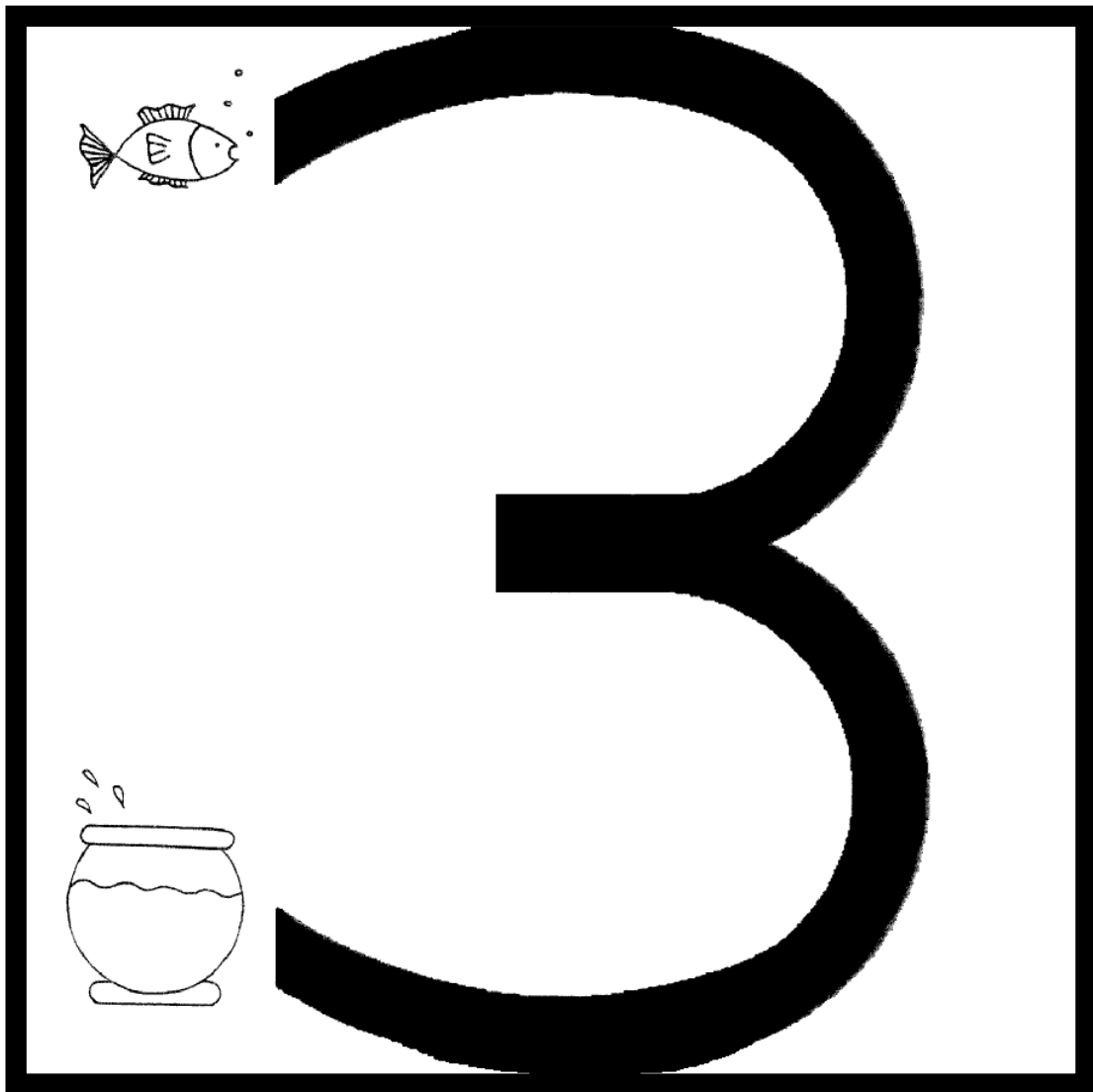
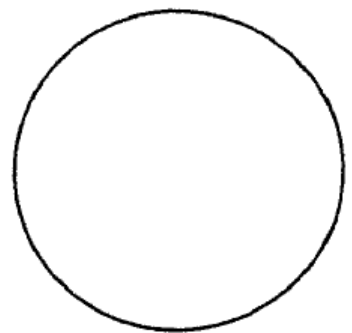
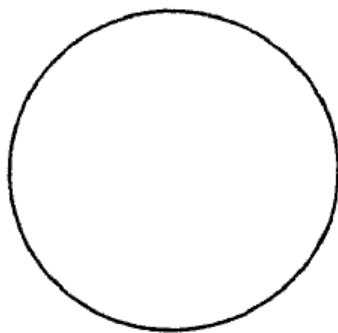
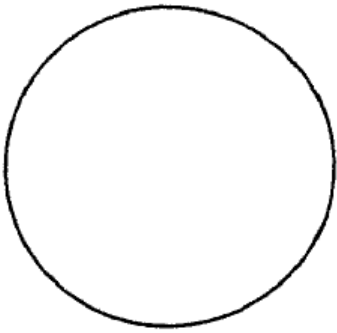
Leg de mal op het papier. Maak driehoekjes op het papier. Je kunt kiezen uit verschillende formaten.

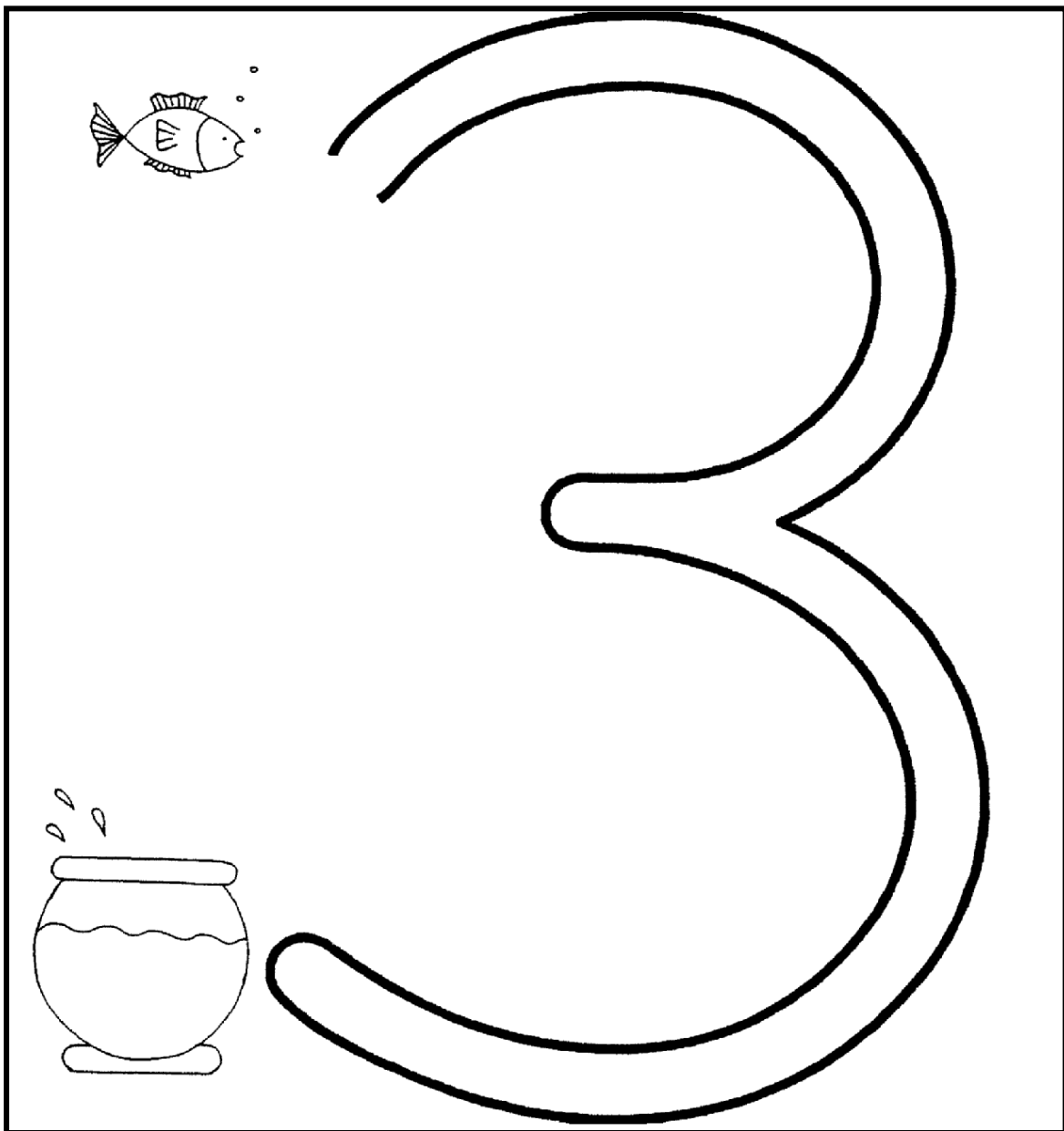
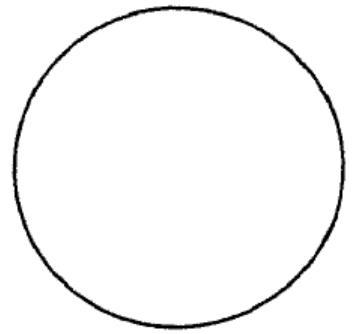
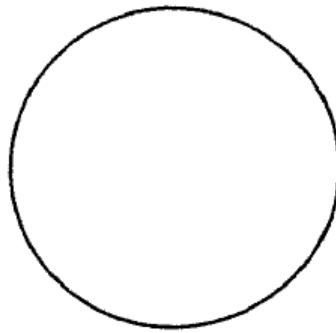
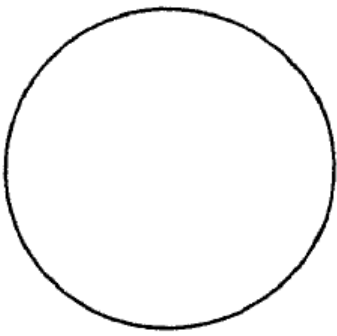
Praatplaat

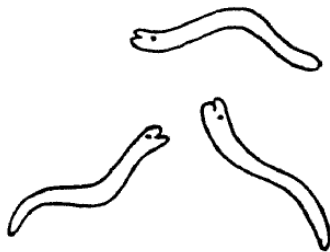
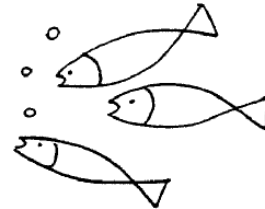
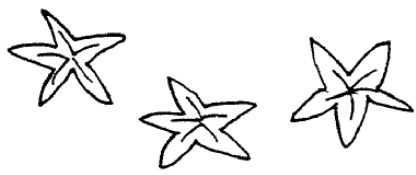
Schrijf met je vinger. De vis gaat eerst naar het voer en dan in de kom.

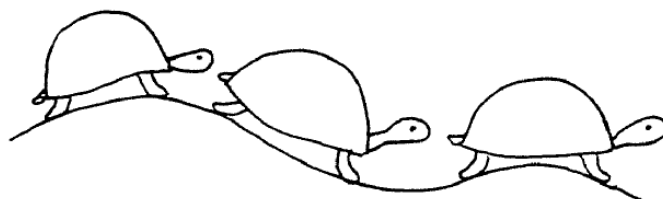
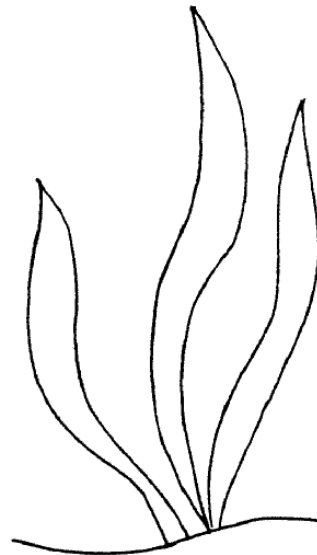
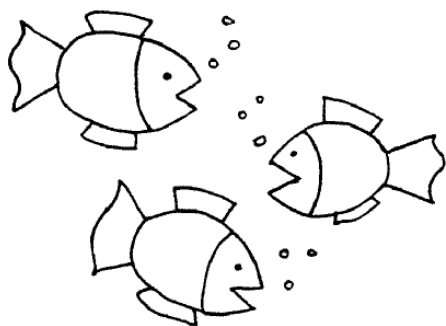
Kies 3 kleurtjes. Schrijf eerst de 3 met rood, dan met blauw enz.

Zet een kring om elk groepje van 3. Trek een lijn van elk groepje naar het cijfer 3.

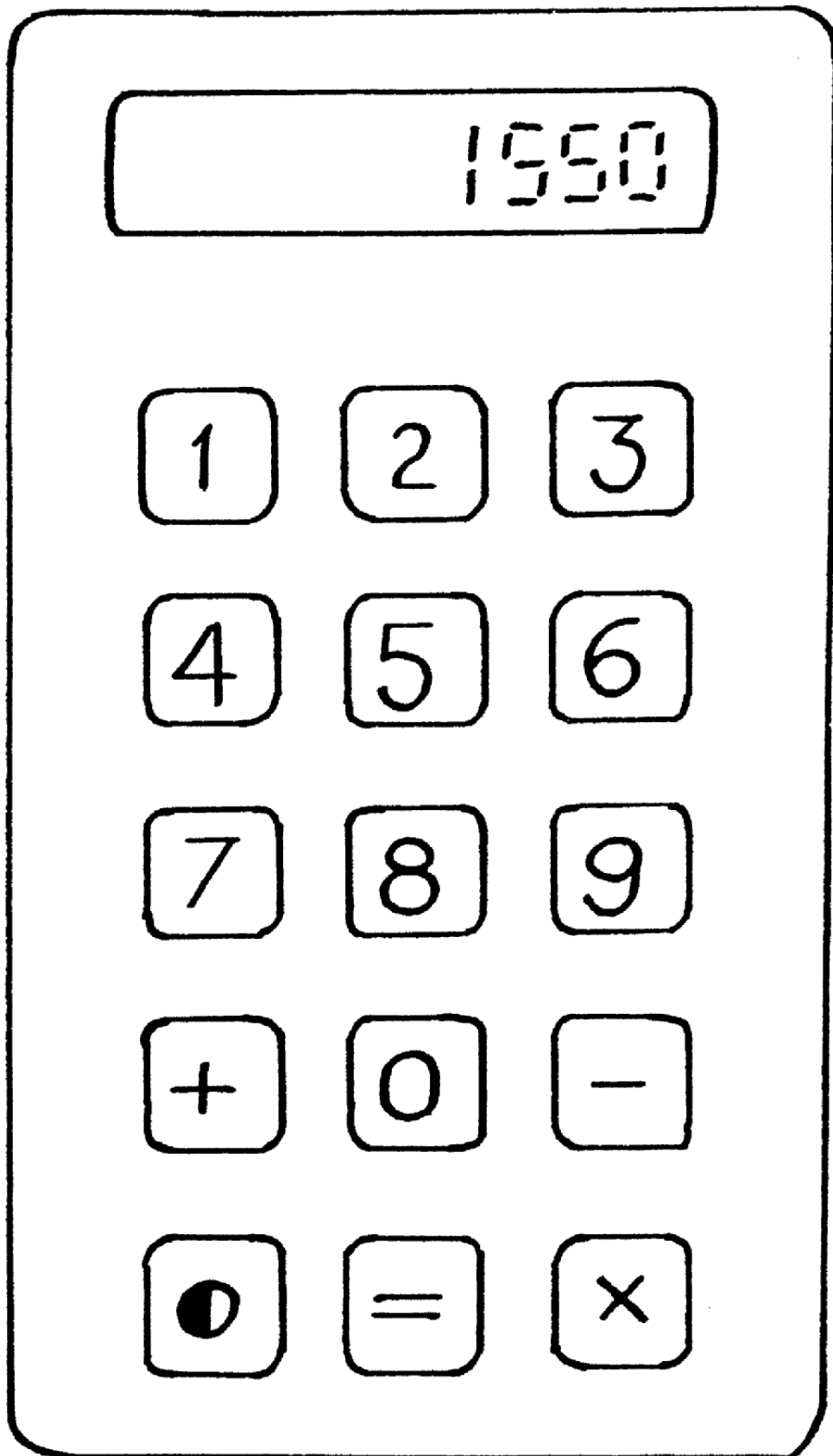
3

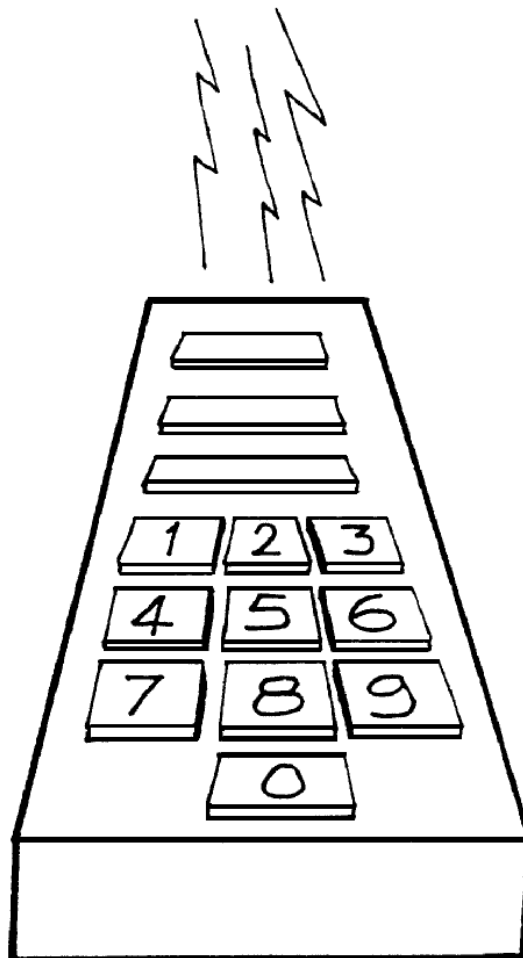
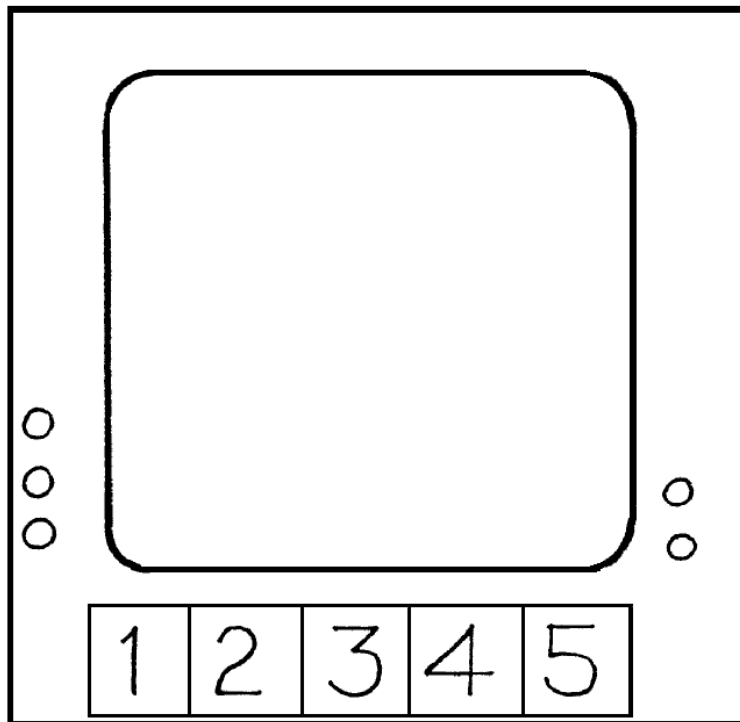
Zoek en kleur de 3

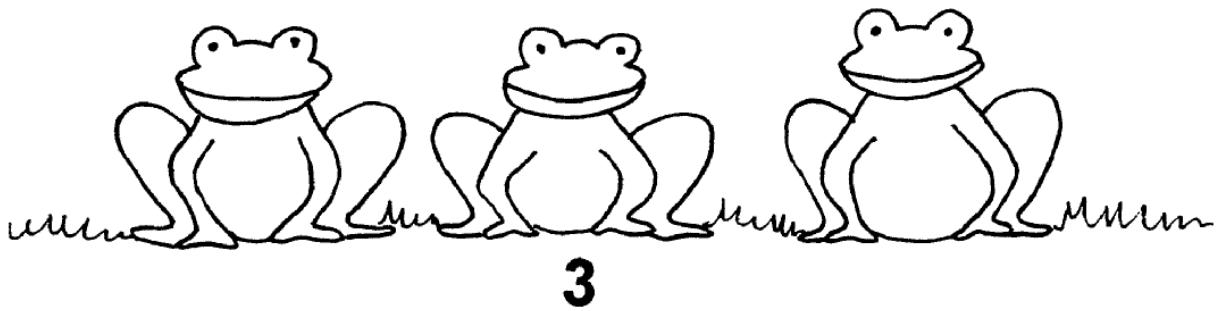
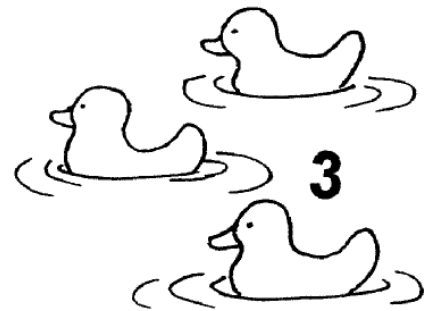
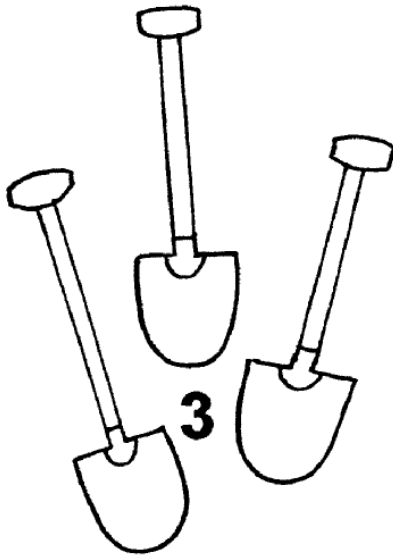
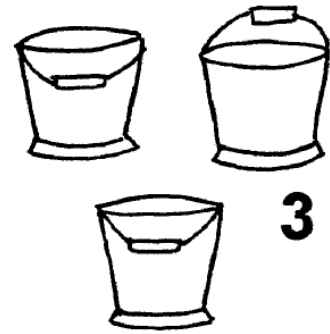
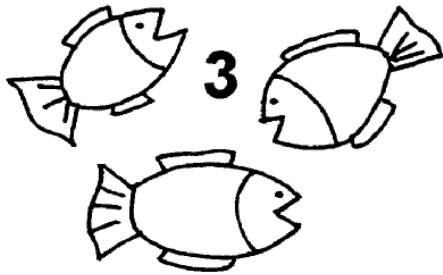
Zoek en kleur de 3

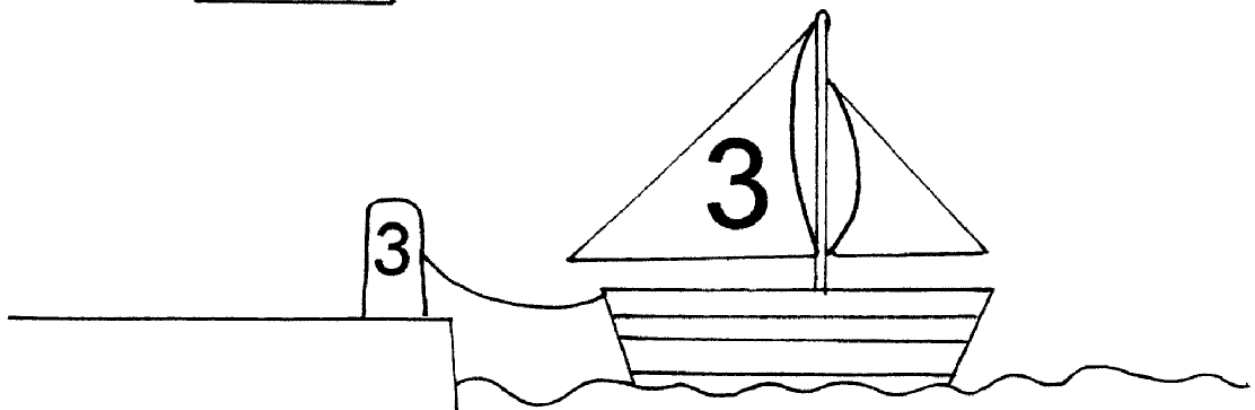
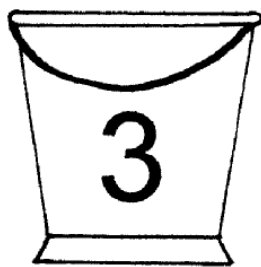
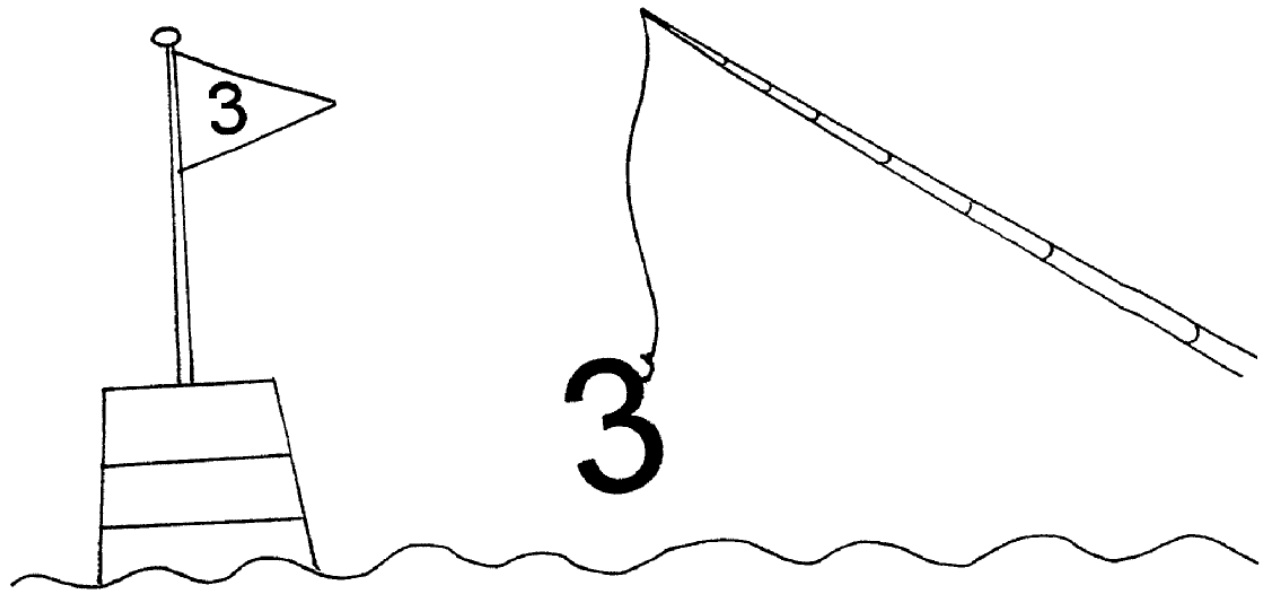
Zoek en kleur de 3

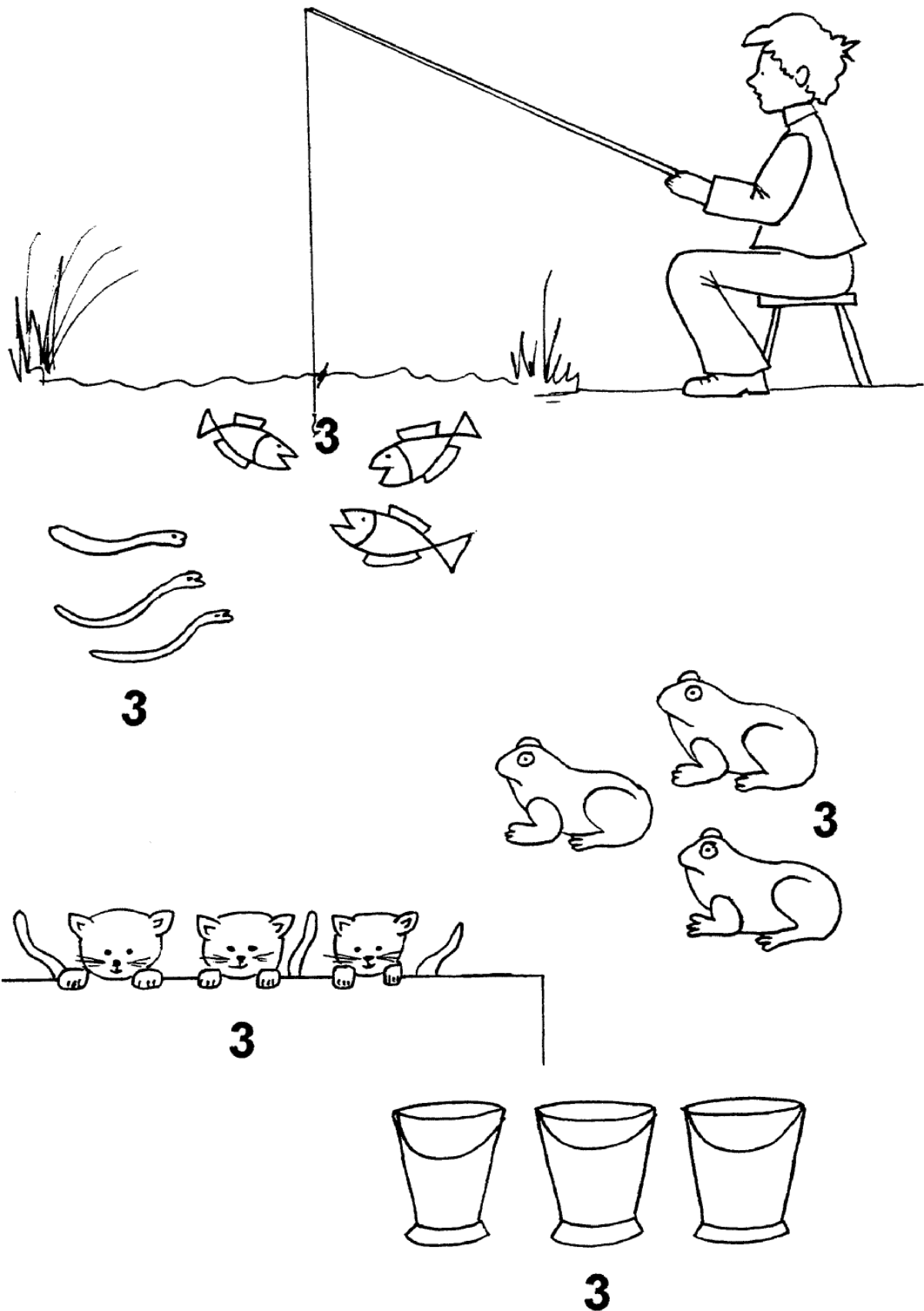
Zoek en keur de 3

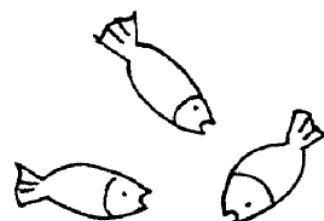
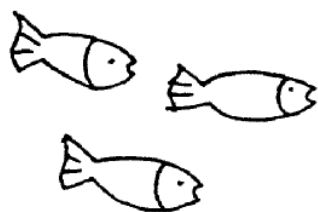
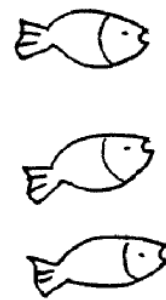
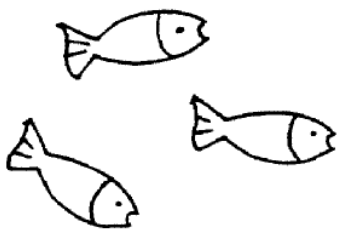
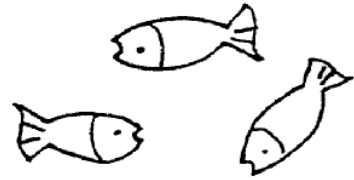
Zoek en kleur de 3

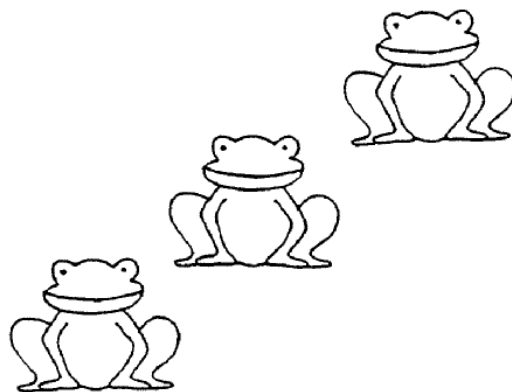
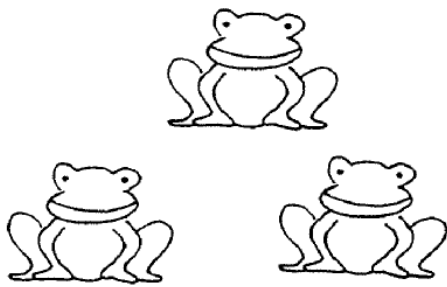
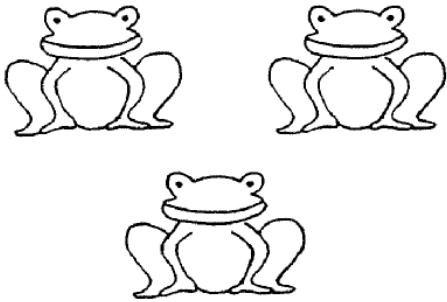
Zoek en kleur de 3. Knip de plaatjes los en leg ze in de volgorde die jij leuk vindt. Bedenk er samen een verhaal bij.

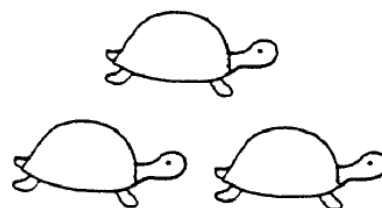
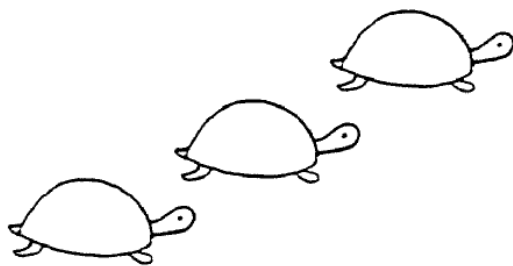
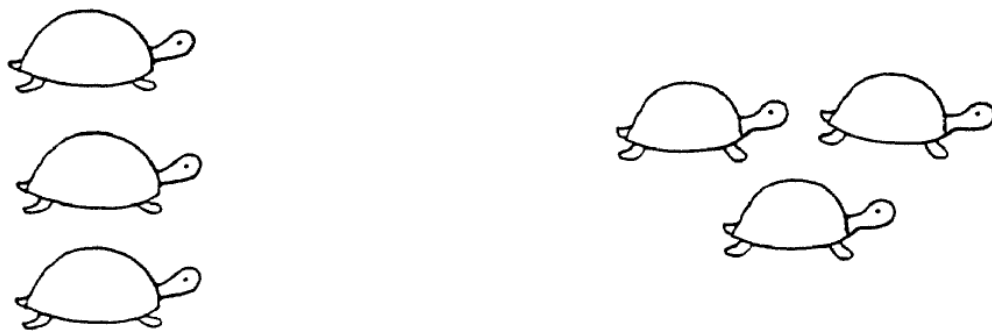
Zet een kring om een groepje van 3

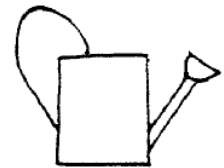
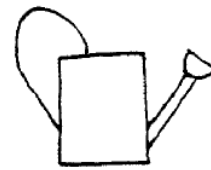
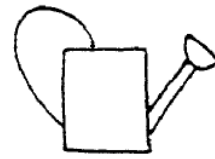
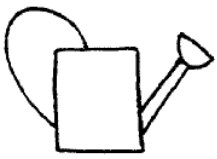
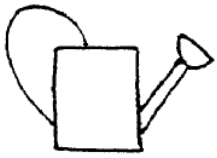
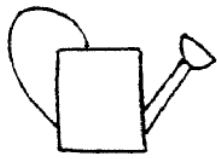
Zet een kring om een groepje van 3

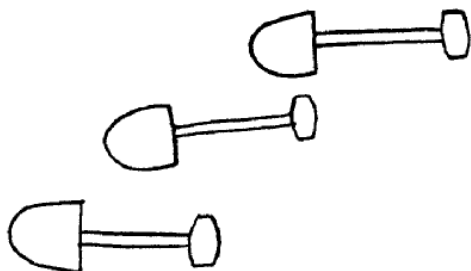
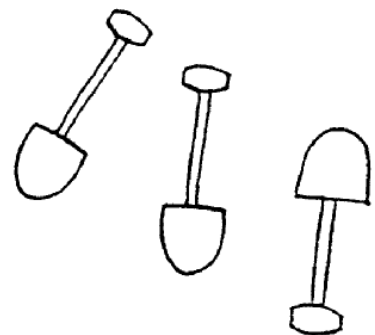
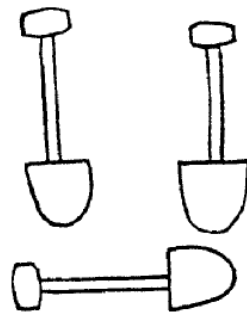
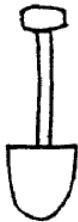
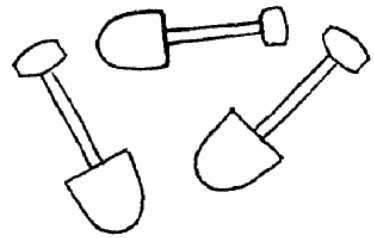
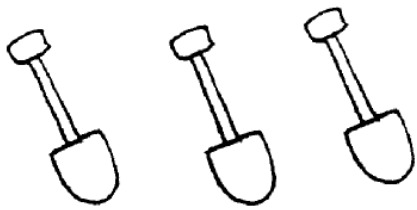
Zet een kring om een groepje van 3

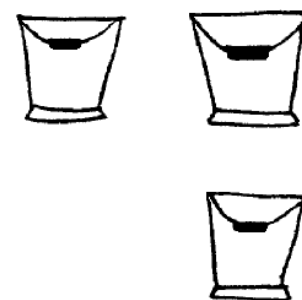
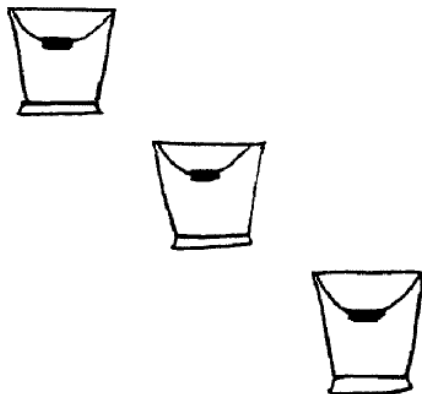
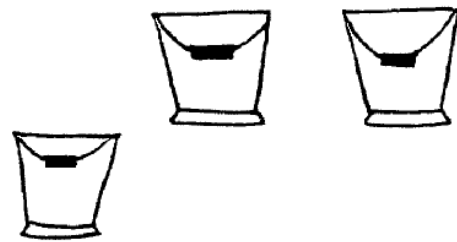
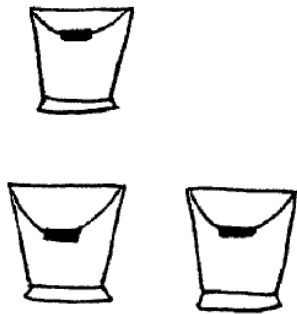
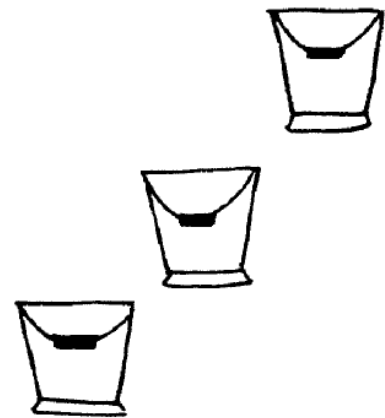
Zet een kring om een groepje van 3

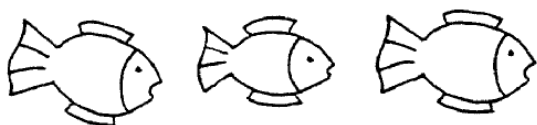
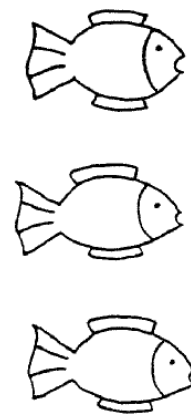
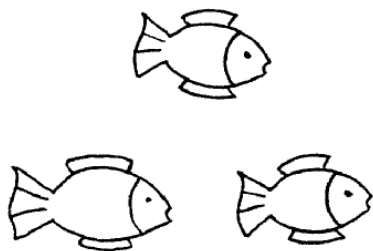
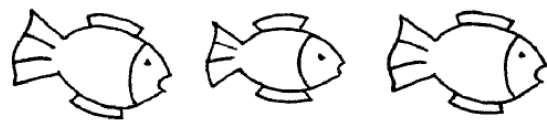
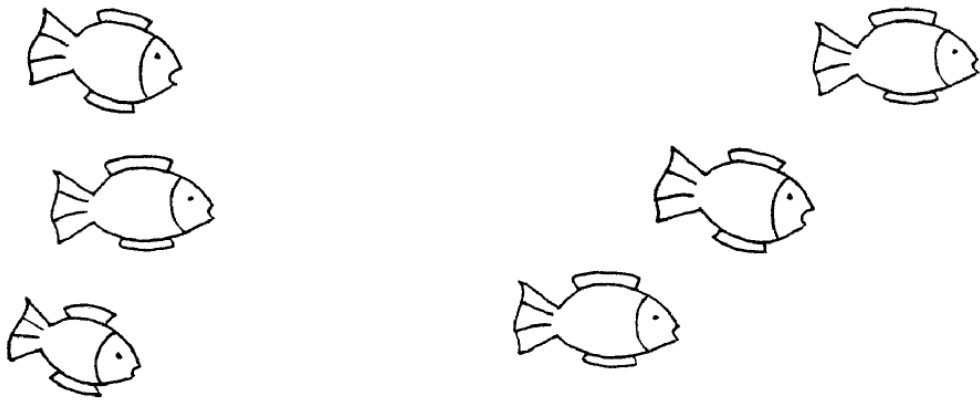
Zet een kring op elk groepje van 3

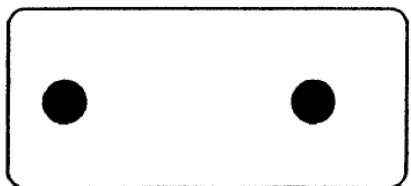
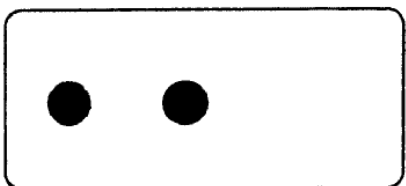
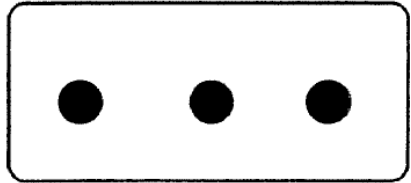
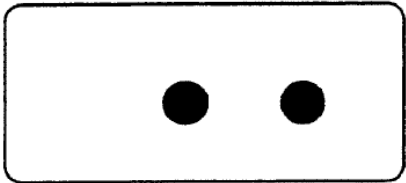
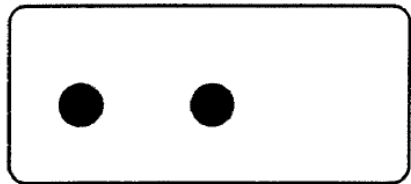
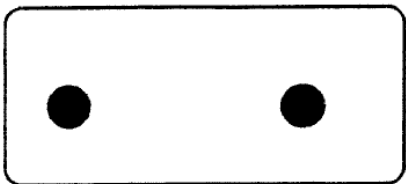
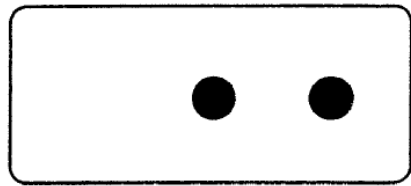
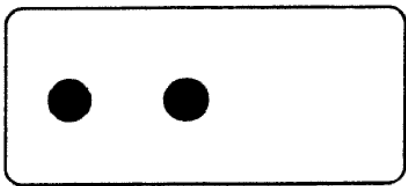
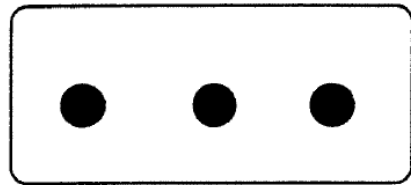
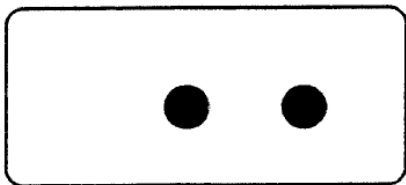
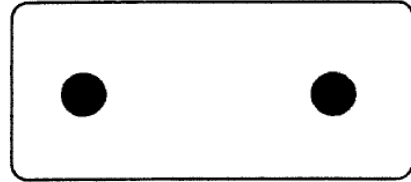
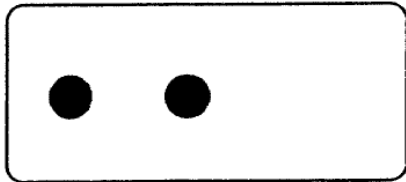
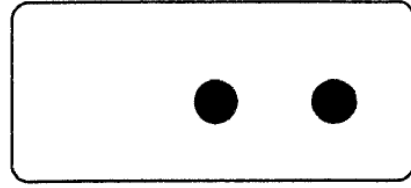
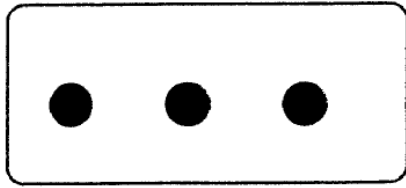
Zet een kring om elk groepje van 3

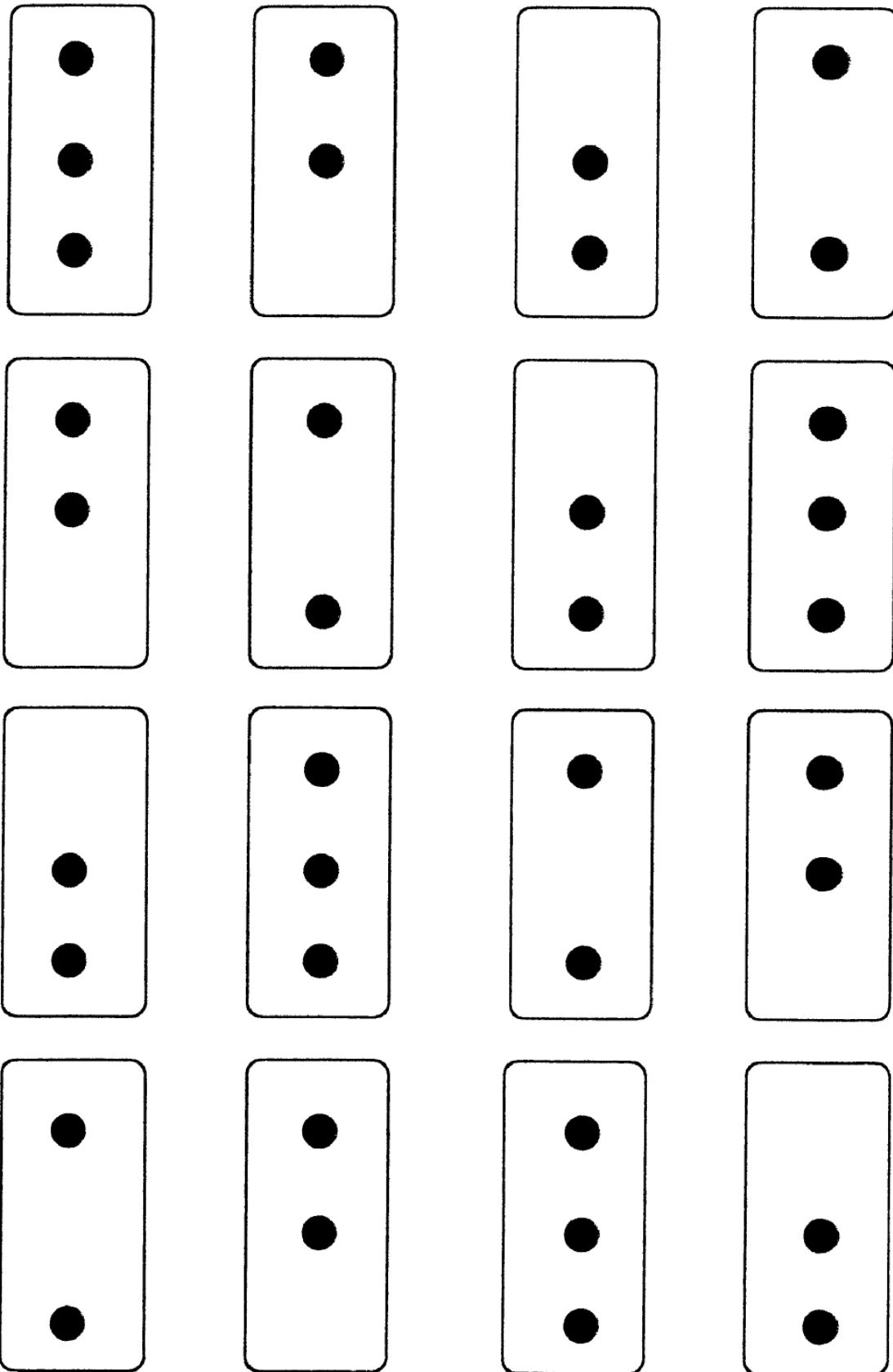
Zet een kring om een groepje van 3

Er missen stippen. Maak van alle hokken 3

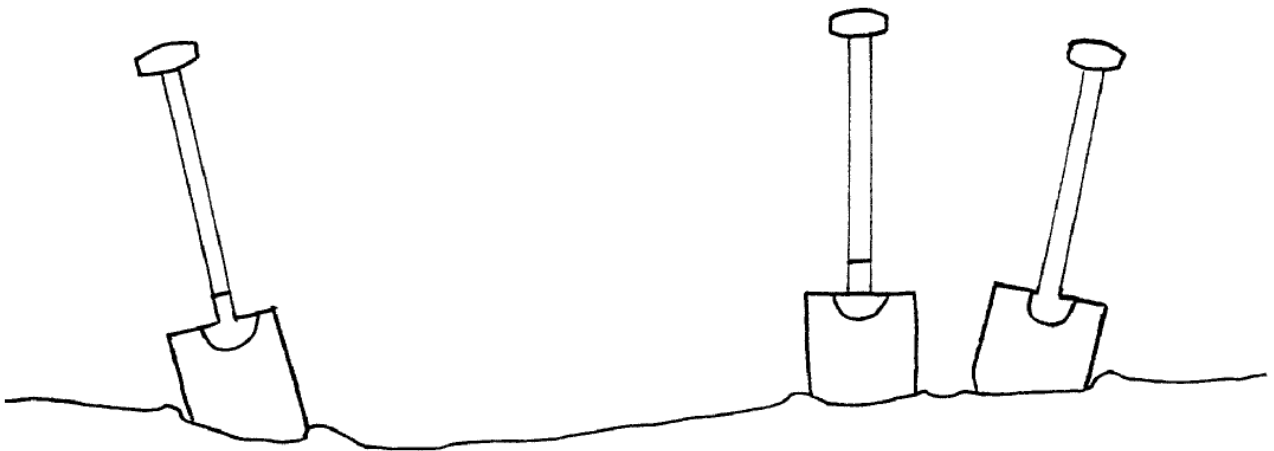
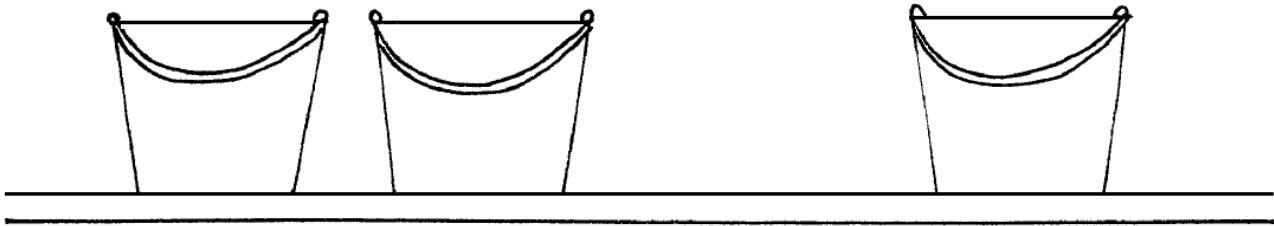
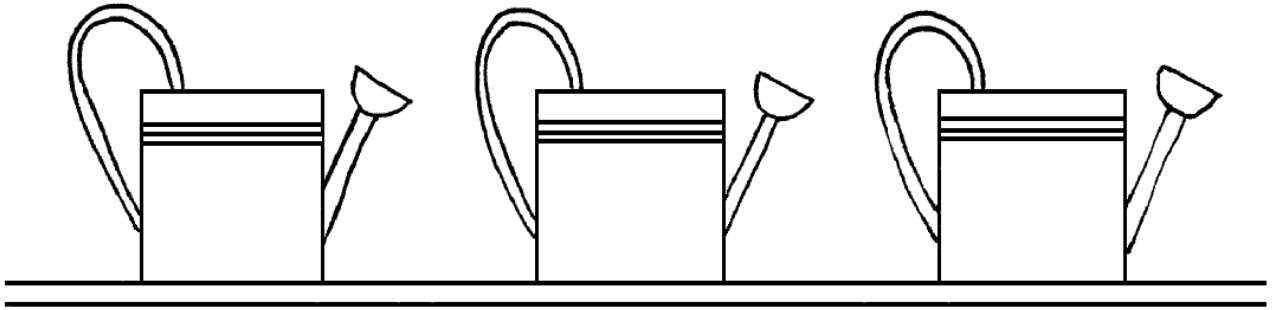
Er missen stippen. In elke hok moeten 3 stippen

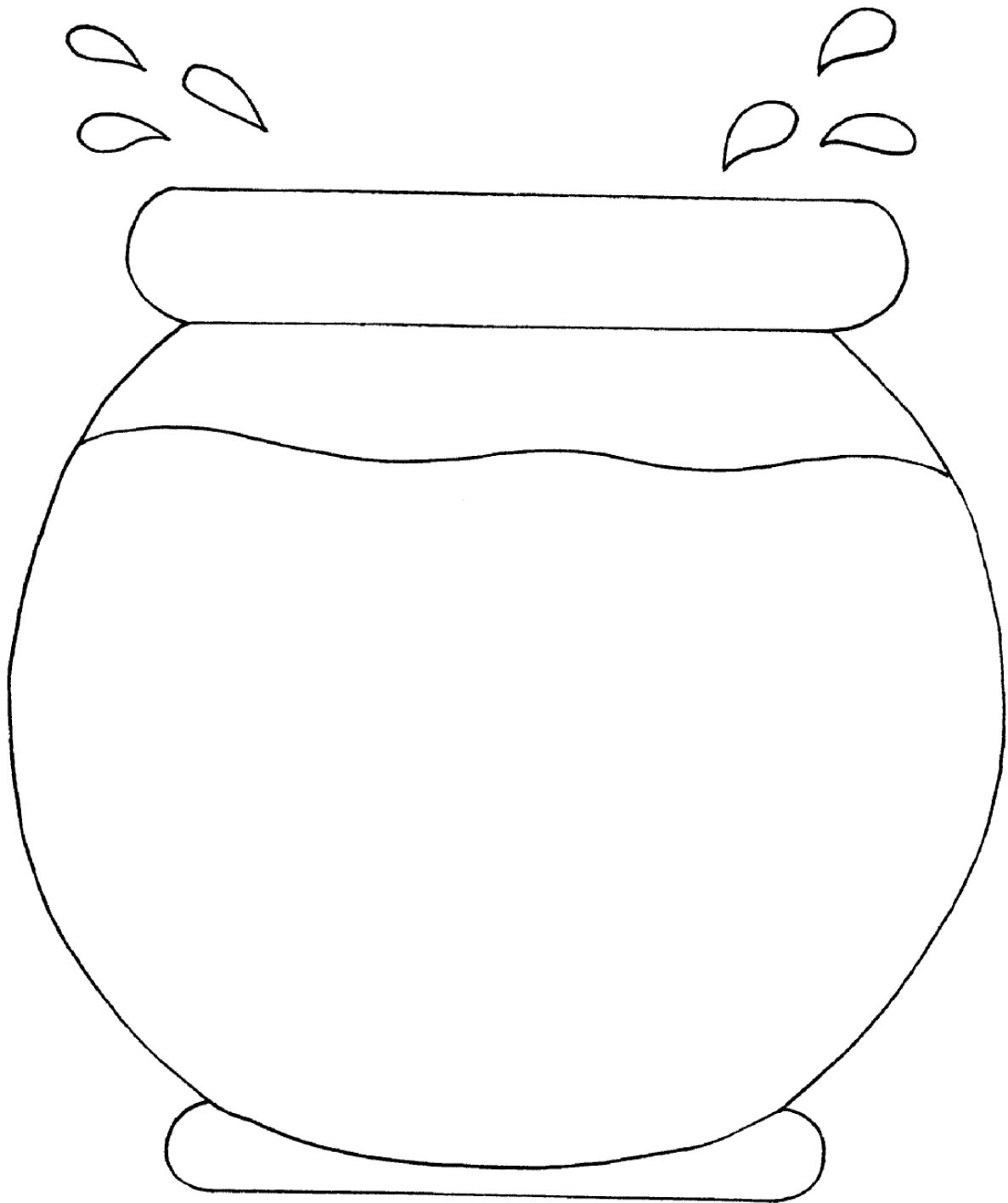
Zet een rondje om de drie

1	2	3	2	1
2	3	1	3	1
3	1	2	1	2
2	3	1	2	3
3	1	2	3	2

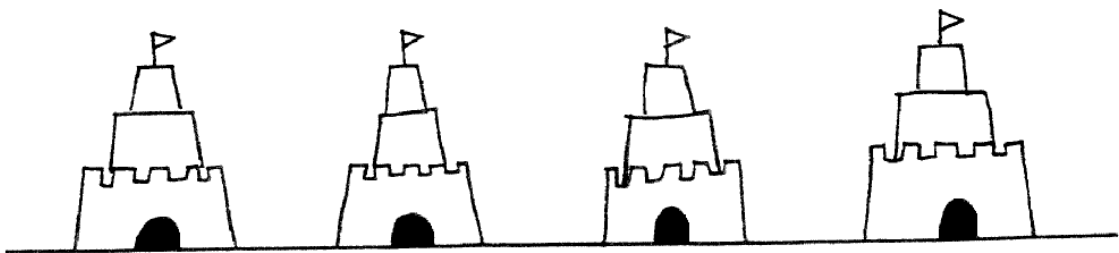
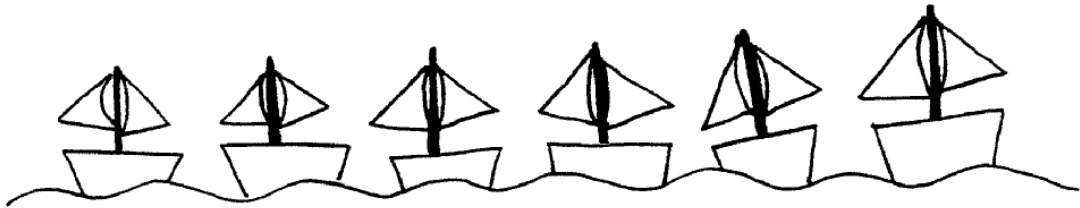
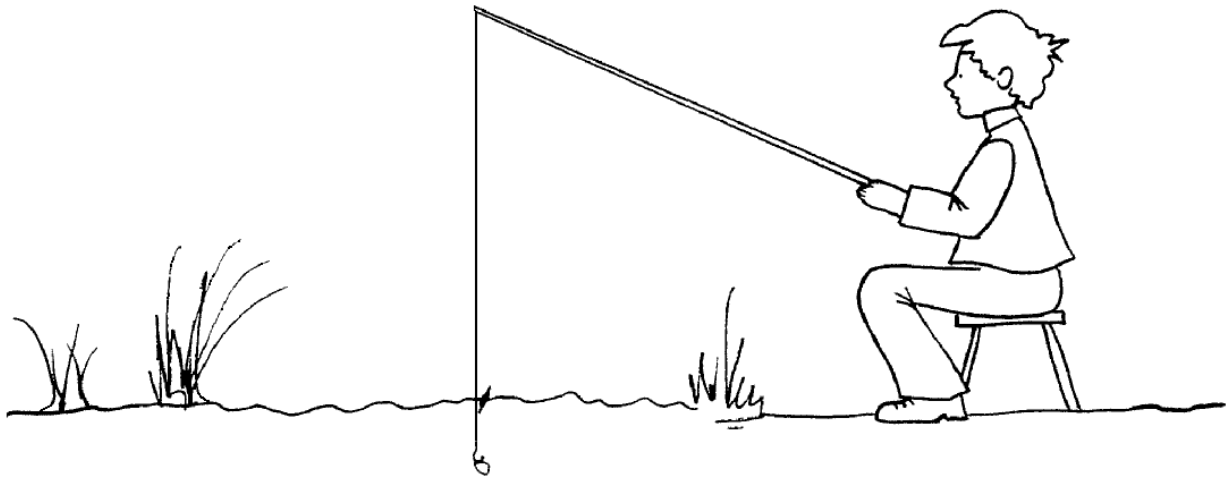
Tel de gieter, emmers en scheppen. Zet het goede cijferkaartje erbij

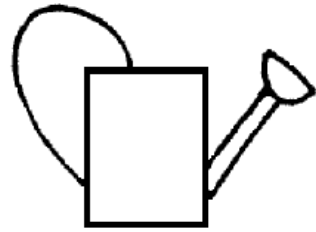
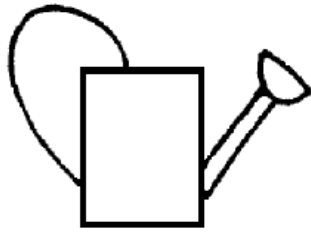
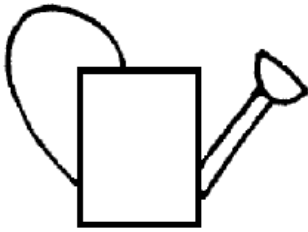
Stempel / plak / teken in de kom 3 dingen

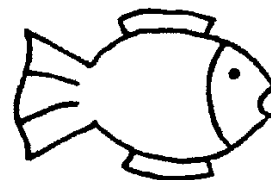
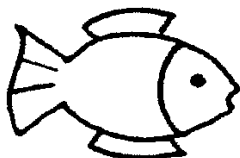
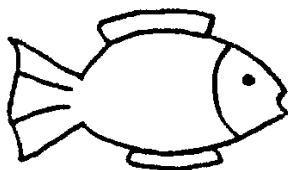
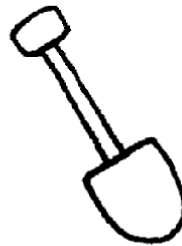
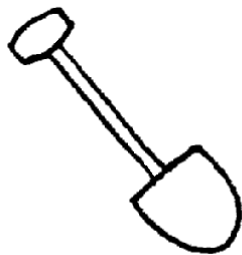
Kleur 3 bootjes, 3 vissen enz.

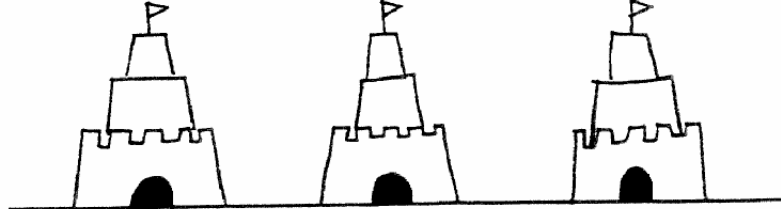
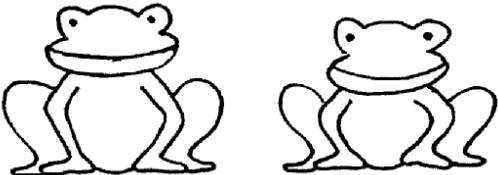
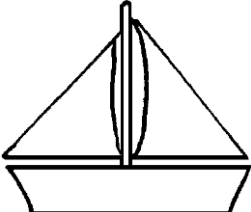
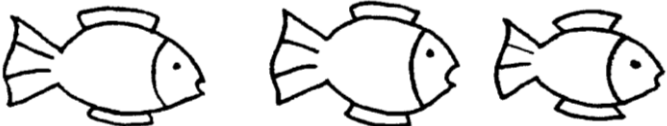
Leg het goede sommenkaartje in het goede vak. Schrijf de goede som erin. Sommenkaartje: zie bijlage

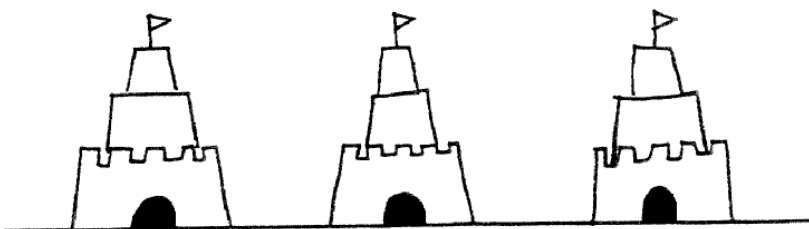
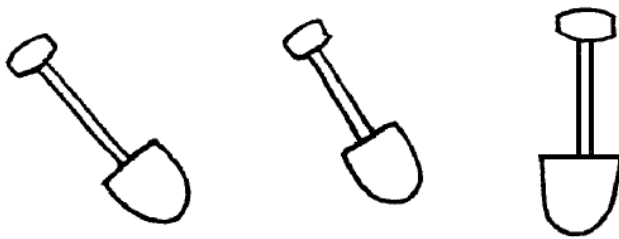
Knip de plaatjes en de sommenkaartjes los. Leg de sommenkaartjes bij het goede plaatje.
Sommenkaartjes: zie bijlage

Leg het juiste cijferkaartje achter elke regel

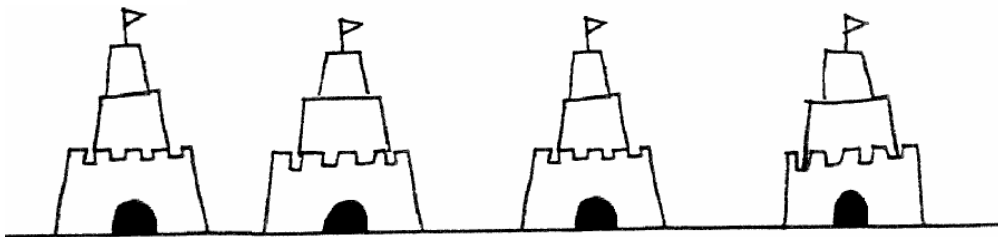
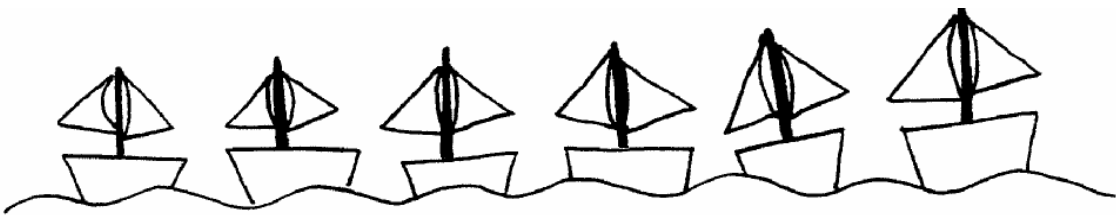
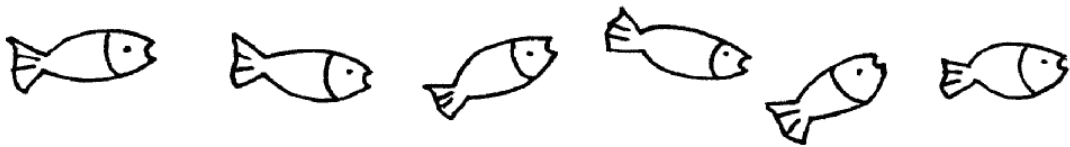
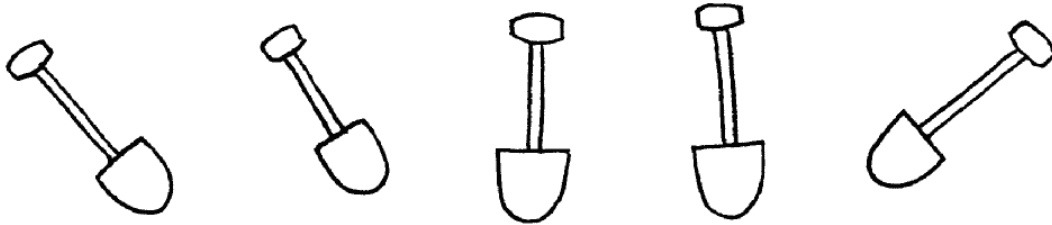
1	2	3
		
		
		
		
		

Neem 3 kleurtjes en leg die in vaste volgorde: rood, geel en blauw. Kleur de eerste rood, de tweede geel, de derde blauw. Kleur zo elke regel.

Kleur de 3^e gieter, 3^e emmer, enz.

Splitssommen: lees de sommen. Knip de eerste sommen los en leg ze weer bij het juiste plaatje.

$$2 + 1 = 3$$

$$1 + 2 = 3$$

Vorderingenlijst bij het boek van 3.

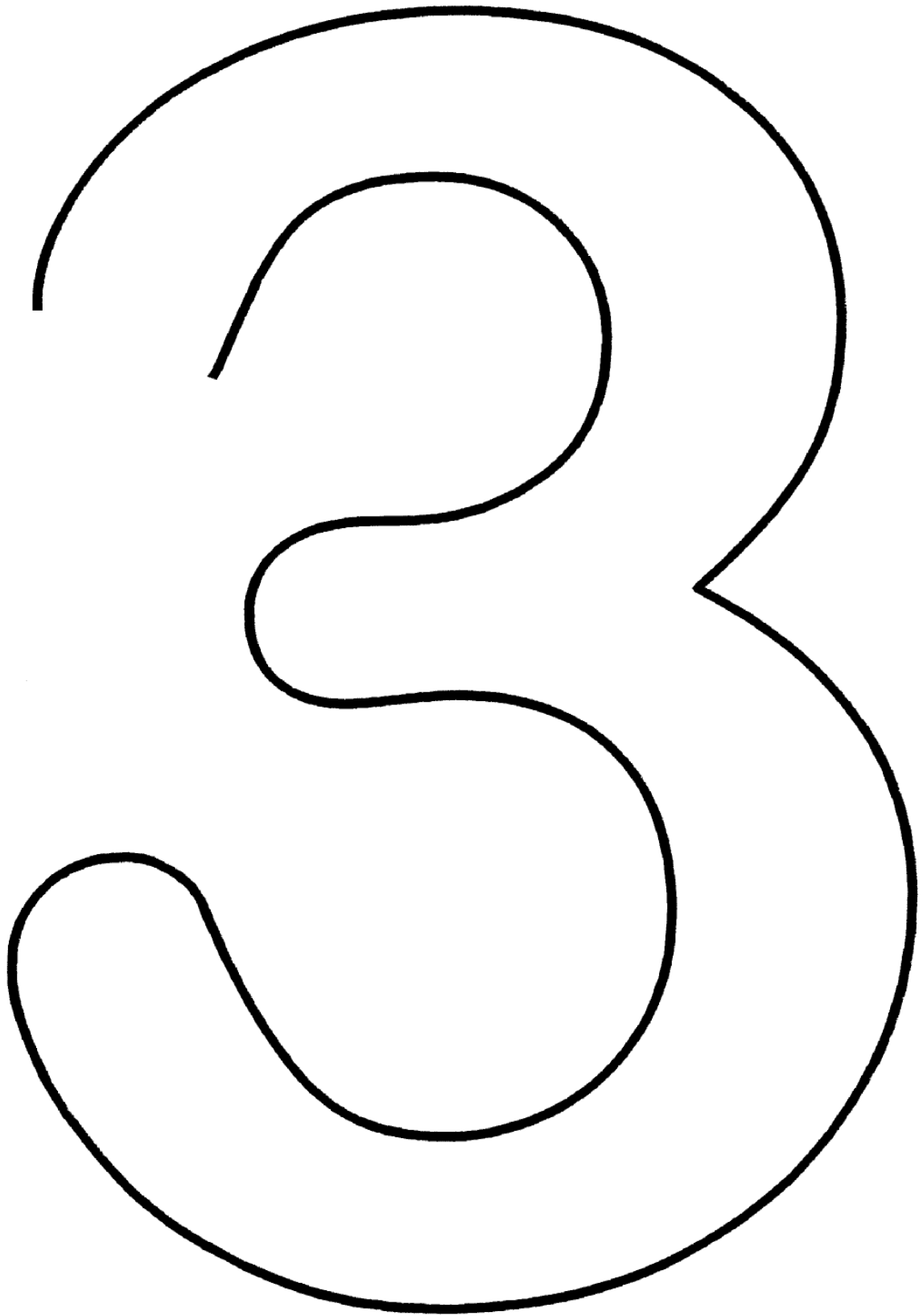
Naam :
Geboortedatum :
d.d. beoordeling :

Deelvaardigheden:

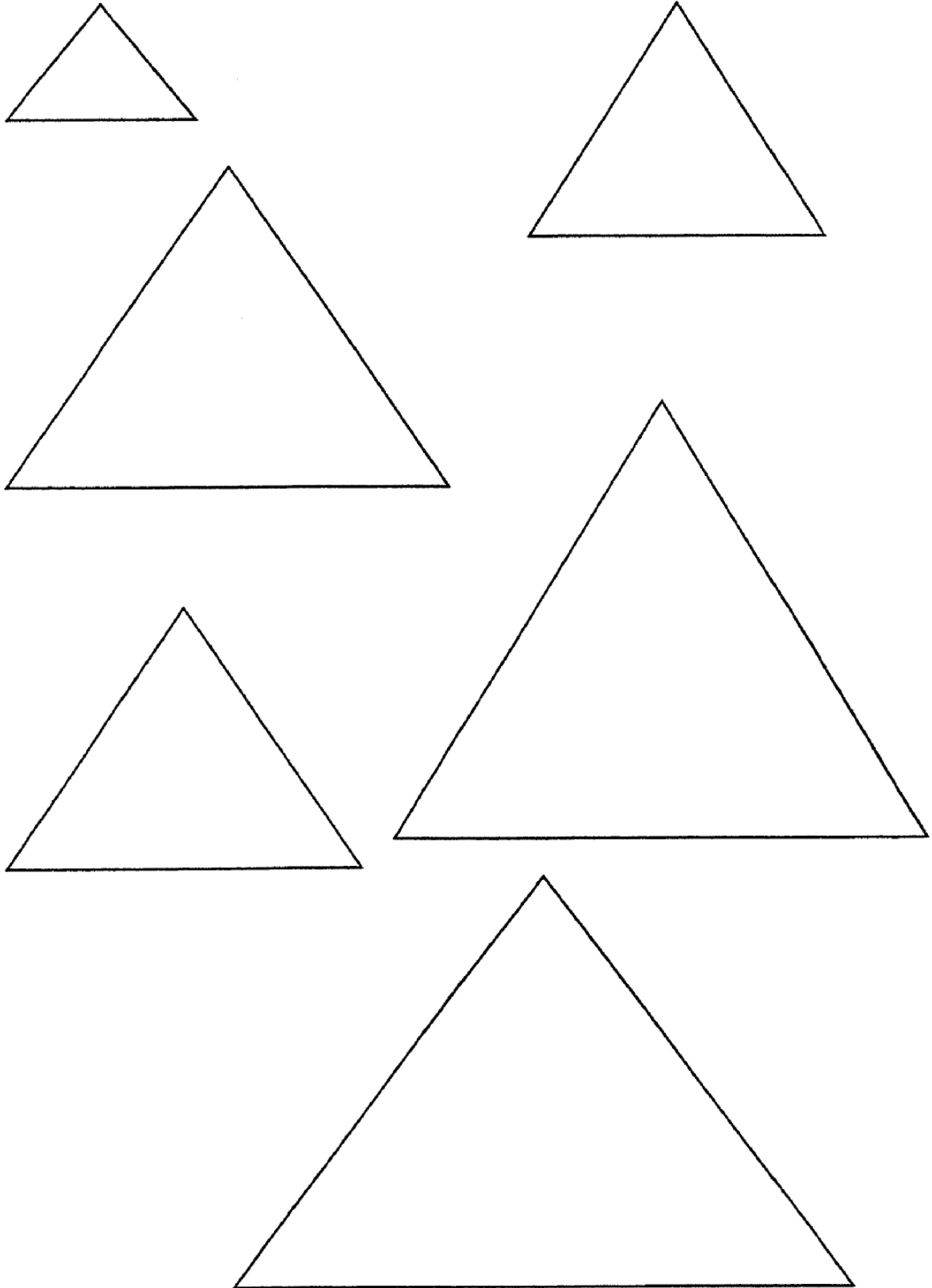
Kan tellend 3 treden de trap oplopen
Kan 3 keer in de handen klappen
Kan 3 keer op de trommel slaan
Kan met aanwijzen tot 3 tellen
Kan 3 voorwerpen pakken op verzoek
Kan groepjes van 2 maken met concreet materiaal
Kan groepjes van 3 omcirkelen op papier
Kan cijfer 3 herkennen op apparaten
Kan het cijfer 3 lezen in een cijferreeks
Kan 3 voorwerpen leggen bij het cijfer 3
Kan "groepjes" van 3 tekenen
Kan het cijfer 3 overtrekken
Kan het cijfer van 3 schrijven
Kan het getal 3 splitsen met concreet materiaal
Kan sommen $2 + 1 = 3$, enz. omzetten in een handeling met concreet materiaal
Kan sommen $1 + 2 = 3$, enz. omzetten in een handeling met concreet materiaal

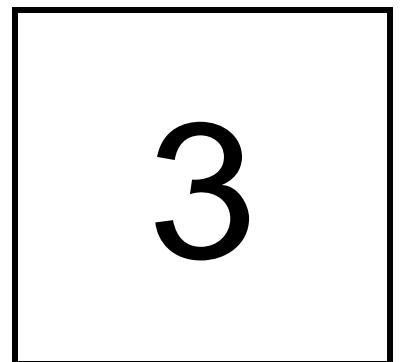
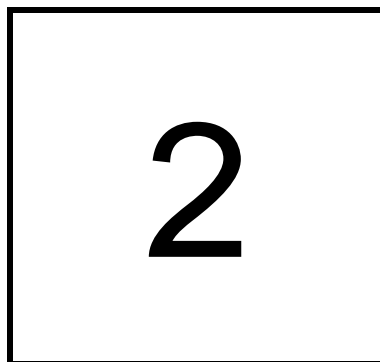
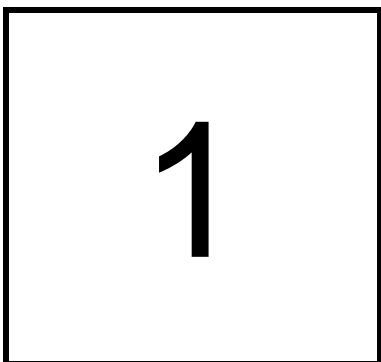
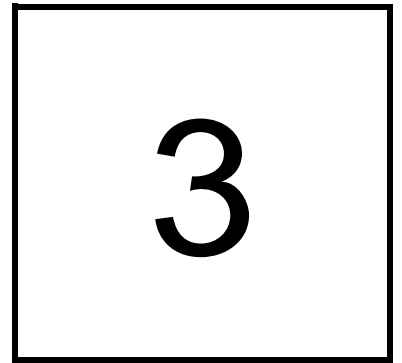
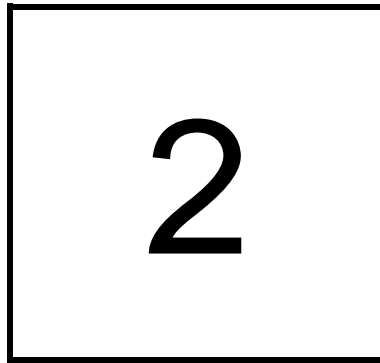
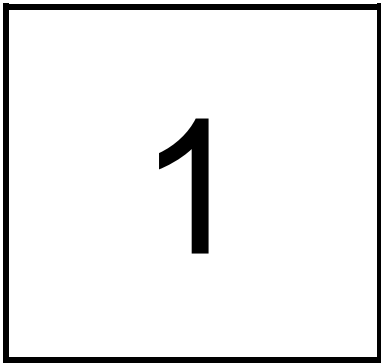
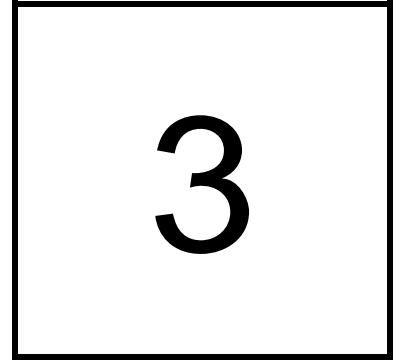
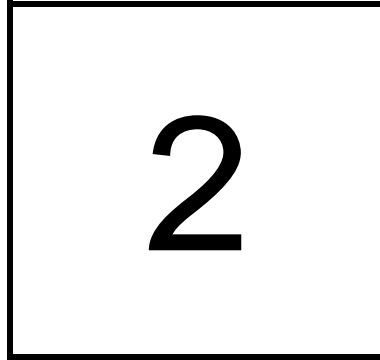
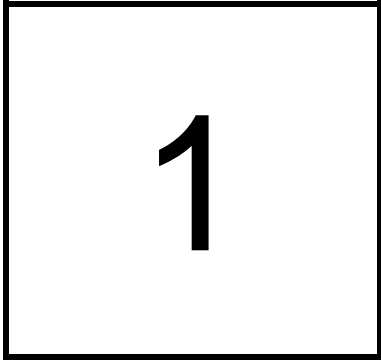
Kleurplaat

Het omtrekken van de binnenmal is gemakkelijker dan het omtrekken van de driehoek. Maak één mal op een afzonderlijk karton of stuk hout; dus op elk stuk karton een driehoek

Cijferkaartjes

$$2 + 1 = 3$$

$$1 + 2 = 3$$

Bingokaarten A

1	2	3
3	1	3
1	2	2

3	2	1
1	3	2
1	2	1

Bingokaarten B

3	2	1
2	3	1
1	3	2

2	3	1
2	1	2
3	1	3

Bingokaarten C

1	3	2
2	1	1
3	2	3

1	2	3
1	3	2
3	2	1